

Vlada Bosansko – podrinjskog kantona Goražde

**Izvještaj o razvoju Bosansko-podrinjskog
kantona Goražde
s izvještajem o provedbi Strategije razvoja**
2017. godina

SADRŽAJ

LISTA TABELA	2
LISTA SLIKA	3
I UVOD	4
II STEPEN RAZVOJA KANTONA	5
2.1. Indeks razvijenosti	7
2.2 Demografske karakteristike i kretanja.....	9
2.3 Privredni pokazatelji	10
2.4. Društveni pokazatelji.....	17
2.5. Okoliš i infrastruktura	24
III SISTEM UPRAVLJANJA RAZVOJEM	29
3.1. <i>Institucionalni kapaciteti za upravljanje razvojem</i>	29
3.2. <i>Izazovi u upravljanju razvojem</i>	30
IV PREGLED PROVEDBE STRATEGIJE ZA 2017. GODINU	31
4.1. Struktura Strategije	32
4.2. Kratak sažetak Akcionog plana za 2016.-2020. godinu	33
4.3. Ukupan pregled provedbe strategije za 2017. godinu	34
4.4. Pregled provedbe po ciljevima i prioritetima za 2017. godinu	37
4.5. Pregled finansijskih ulaganja za 2017. godinu	37
PRIOLOG: PREGLED REALIZOVANIH AKTIVNOSTI PO PRIORITETNIM CILJEVIMA I MJERAMA	38

LISTA TABELA

Tabela 1. Pregled makroindikatora razvoja BPK Goražde u periodu 2014.-2017.....	6
Tabela 2. Rang razvijenosti Federacije BiH po kantonima u 2017. godini	7
Tabela 3. Rang razvijenosti BPK-a Goražde u periodu 2014. - 2020. godina.....	8
Tabela 4. Indeks razvijenosti grada/općina BPK-a Goražde u 2017. godini.	9
Tabela 5. Gustina naseljenosti stanovništva u BPK u periodu 2014-2017. godina	10
Tabela 6. Prirodni priraštaj u BPK i FBiH u periodu 2014. - 2017. godina	10
Tabela 7. Privredni pokazatelji BPK-a u periodu 2014.-2017.....	11
Tabela 8. Struktura poslovnih subjekata u BPK i FBiH u periodu 2013. - 2017.....	12
Tabela 9. Industrijska proizvodnja po godinama u BPK i FBiH	12
Tabela 10. Osnovni indikatori razvoja Federacije BiH i Bosansko-podrinjskog kantona u periodu 2014-2017. godina	13
Tabela 11. Pokazatelji uvoza i izvoza u BPK i FBiH u periodu 2014.-2017. godina.....	14
Tabela 12. Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja u BPK 2017. godina	15
Tabela 13. Pregled prinosa usjeva u BPK u periodu 2014-2017. (t).....	15
Tabela 14. Ostvareni prinosi voća u BPK u periodu 2014.-2017. godina (t)	16
Tabela 15. Pregled broja dolazaka i noćenja turista prema vrstama objekata	17
Tabela 16. Pregled promjene vrijednosti indikatora u periodu 2014. – 2017.....	17
Tabela 17. Pregled zaposlenih, nezaposlenih i plaća na nivou godišnjeg prosjeka u BPK i FBiH u periodu 2013.-2017. godina.....	19
Tabela 18. Broj penzionera i iznos penzija BPK i Federaciji BiH za period 2014-2017. godina	20
Tabela 19. Porezni prihodi u BPK i FBiH po godinama.....	20

Tabela 20. Pregled osnovnog obrazovanja u Bosansko-podrinjskom kantonu u periodu 2014.-2017. godina.....	21
Tabela 21. Pregled srednjeg obrazovanja u BPK Goražde u periodu 2014.-2017. godina	21
Tabela 22. Pregled broja zdravstvenih radnika po djelatnostima u BPK i FBiH u periodu 2014. - 2017. godina.....	22
Tabela 23. Broj obrađenih slučajeva i broj intervencija u Centru za socijalni rad BPK u 2017. godini .	23
Tabela 24. Pregled saobraćajnih nesreća na području BPK u periodu 2016.-2017.	23
Tabela 25. Pregled oblasti kulture na području BPK u periodu 2012.-2016. godina.....	24
Tabela 26. Pregled pokazatelja okolišnog razvoja u BPK za period od 2014. do 2017.....	25
Tabela 27. Dužina magistralnih i regionalnih puteva na području BPK Goražde	27
Tabela 28. Pregled broja prevezenih putnika i robe na području BPK u periodu 2014.-2017. godina .	28
Tabela 29. Sažetak broja prioritetnih ciljeva, mjera i projektnih aktivnosti po strateškim ciljevima	34
Tabela 30. Pregled broja završenih projekata i projekata u toku u 2017. godini po strateškim ciljevima BPK.....	35
Tabela 31. Ostvareni rezultati u 2017. godini	35
Tabela 32. Pregled ukupnog iznosa planiranih sredstava za period 2016.-2020. godina i iznosa realiziranih sredstava za strateške projekte i mjere u 2017. godini.....	37

LISTA SLIKA

Slika 1. Strateški fokusi BPK Goražde i Strateški ciljevi BPK Goražde	5
Slika 2. Kretanje indeksa razvijenosti u periodu 2014. – 2017.g.	8
Slika 3. Strateški i prioritetni ciljevi BPK Goražde za period 2016.-2020.	33

I UVOD

Izrada izvještaja o razvoju kantona predviđena je Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine. Da bi se postiglo povezivanje razvojnih politika na širem nivou i povezivanje politika ministarstava sa provedbom mjera Strategije razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde 2016.-2020. godine (Strategija razvoja), radno tijelo pri Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (BPK Goražde), vrši pripremu izvještaja o razvoju i pregleda provedbe Strategije razvoja.

Tri su osnovna cilja izvještavanja o razvoju BPK Goražde:

1. Prvi cilj je praćenje nivoa razvoja kantona u periodu 2016.-2020. godina, odnosno izvještavanje o kretanju razvojnih pokazatelja u periodu implementacije Strategije razvoja, posebno u 2017. godini;
2. Drugi cilj je praćenje provedbe mjera definiranih u integriranoj strategiji razvoja i prioritiziranih u akcijskom planu;
3. Treći cilj je pratiti aktualnost projekata, mjera i prioriteta definiranih u Strategiji razvoja i trogodišnjim akcijskim planovima, te na osnovu izvještaja inicirati postupak ažuriranja trogodišnjeg akcijskog plana, odnosno integrirane Strategije razvoja ukoliko se ukaže potreba.

Godišnji Izvještaj o razvoju BPK Goražde s pregledom provedbe Strategije razvoja za 2017. Godinu (Izvještaj o razvoju) strukturiran je u dva dijela koji omogućuju praćenje razvojnih trendova i nivoa provedbe strategije. Izvještaj o razvoju prati kretanja ključnih razvojnih pokazatelja (indeks razvijenosti, demografske karakteristike i kretanja, pokazatelje privrednog, društvenog i okolinskog razvoja) uz prezentaciju pozicije unutar Federacije BiH i poređenja sa drugim kantonima, kao i presjeka kretanja ovih indikatora u općinama BPK Goražde. Institucionalni razvoj kantona odnosno institucionalni kapacitet i izazovi upravljanja razvojem su također tematizirani u ovom dijelu izvještaja.

Drugi dio izvještaja prati provedbu Strategije razvoja, dajući kratak sažetak akcijskog plana za period 2017.-2019. godina te pregled provedbe Strategije razvoja po strateškim ciljevima, prioritetima i finansijskim ulaganjima u 2017. godini. Strategija razvoja je ključni strateško-planski dokument BPK Goražde koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj kantona. Integrisana strategija razvoja u najširem smislu obuhvaća privredni i društveni razvoj, kroz korištenje i apsorpciju raspoloživih prirodnih resursa, a pri tome vodeći računa o aspektu zaštite i unapređenja okoliša i prostora.

Postupku izrade Izvještaja o razvoju prethodilo je prikupljanje podataka o provedenim aktivnostima, njihovoj finansijskoj strukturi, izvorima sredstava, odnosno implementaciji Strategije razvoja. Izvještaj o razvoju se zasniva na relevantnim statističkim podacima publikovanim od strane Federalnog zavoda za statistiku, Federalnog zavoda za programiranje razvoja, kao i izvještajima o radu ministarstava BPK Goražde, te podacima prikupljenim od strane jedinica lokalne samouprave, javnih preduzeća i drugih relevantnih aktera.

Izvještaj o razvoju je izrađen na temelju metodologije sadržane u Smjernicama za izradu izvještaja o razvoju kantona koje su izrađene u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILD), s ciljem jačanja kapaciteta sudionika u praćenju i izvještavanju o provedbi strateških dokumenata. ILDP je zajednički projekat Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih

naroda u Bosni i Hercegovini (UNDP). Podršku Kantonalnom odboru za razvoj u ovom procesu su pružili predstavnici Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP).

Ured za razvoj u saradnji sa KOR – om je na osnovu razmatranja prikupljenih informacija i provedenih konsultacija izradio Izvještaj o razvoju za 2017. godinu te isti upućuje na sjednicu Vlade BPK -a kantona u cilju njegovog usvajanja.

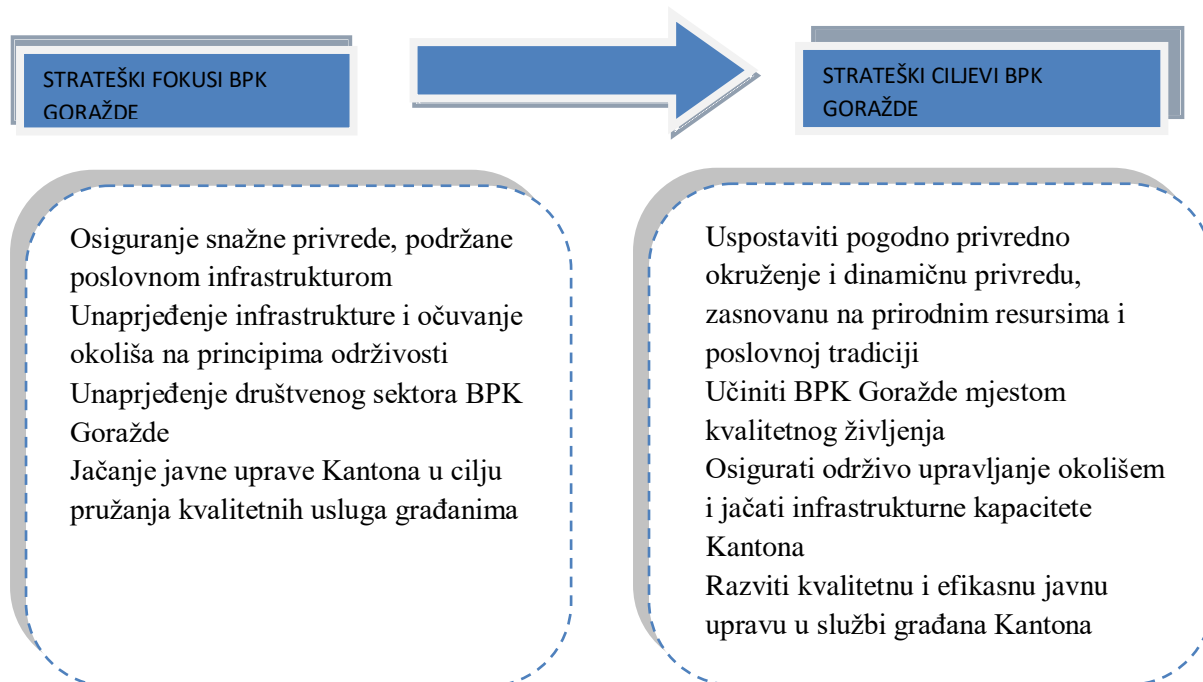
II STEPEN RAZVOJA KANTONA

Vizija razvoja BPK Goražde iskazuje stratešku namjeru građanstva i odražava težnje da BPK Goražde postane savremena evropska regija, orijentisana na održive aspekte razvoja gdje se razvoj posmatra kao višedimenzionalan proces ekonomske, društvene, okolišne, prostorne i institucionalne transformacije sa ciljem poboljšanja kvaliteta i standarda života građana i građanki. Vizija uključuje inkluziju svih sektora društva u razvojne procese, uključujući javni, privatni i civilni sektor.

VIZIJA RAZVOJA BPK GORAŽDE

„ Region sa kvalitetnim ljudskim resursima, konkurentnim privatnim sektorom, efikasnom administracijom i održivim korištenjem prirodnih resursa“.

Na temelju strateških fokusa i vizije BPK Goražde definisana su četiri strateška cilja, koji osiguravaju sinergijske efekte između razvoja ekonomije, okoliša i društva, uz puno uvažanje interesa lokalne uprave.

Slika 1. Strateški fokusi BPK Goražde i Strateški ciljevi BPK Goražde

Definisani strateški ciljevi predstavljaju pravac djelovanja ključnih sektora kako bi se postigle pozitivne promjene na ključnim razvojnim indikatorima u oblastima ekonomije, društva i zaštite okoliša. Ocjena trenutnog stanja i kretanja razvoja će se upravo posmatrati kroz stepen ostvarenja strateških ciljeva i njihovog doprinosa pozitivnim promjenama na ključnim pokazateljima stepena razvoja. Uticaj navedenih strateških ciljeva na razvoj se prati putem relevantnih indikatora.

Tabela 1. Pregled makroindikatora razvoja BPK Goražde u periodu 2014.-2017. (Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja)

OSNOVNI INDIKATORI RAZVOJA	Indikator	Polaznostanje	2015.	2016.	2017.
		2014.			
INDEKS RAZVIJENOSTI	indeks	91,8	86,3	92,9	95,1
Stanovništvo	broj	23.687	23.606	23.518	23.360
Zaposlenih stanovnika (prosjeak)	broj	6.458	6.556	6.717	7.110
	%	29,3	29,8	39,8	42,5
Nezaposlenih stanovnika	broj	3.636	3.570	3.502	3.273
Stepen registrovane nezaposlenosti	%	45,2	40,0	34,3	32,9
Bruto domaći proizvod u mil.[1]	iznos	227	-	-	-
	po glavi u hilj.	6.993	-	-	-
Investicije na teritoriji kantona u hilj.	iznos	39.239	35.835	28.550	-
Ukupan broj privrednih društava	broj	526	529	552	553
Ukupan broj obrta	broj	447	496	469	452
Prosječna neto plaća u KM	iznos	751	740	746	761
Broj učenika osnovnih škola /1000 stanovnika	broj	60	59	82	81
Broj učenika srednjih škola /1000 stanovnika	broj	37	39	40	41
Socijalni i zdravstveni transferi po glavi stanovnika	po glavi	-	-	-	-
Ukupan broj ljekara (Brojljekara/1000 stanovnika)	omjer	43 (1,32)	50 (1,54)	48 (2,04)	45 (1,92)
Iznos realiziranih sredstava za					

prioritete iz razvojne strategije u hilj.	iznos	-	10.645,355	30,738,938 KM	35.852.029,38
---	-------	---	------------	---------------	---------------

2.1. Indeks razvijenosti

Federalni zavod za programiranje razvoja (u daljem tekstu FZZPR) analizira razvijenost kantona spram nivoa razvijenosti prosjeka Federacije BiH i to iskazuje indeksom razvijenosti. Rang razvijenosti kantona se definira na osnovu 5 pokazatelja, a to su: stepen zaposlenosti, stepen nezaposlenosti, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1.000 stanovnika, odsutno stanovništvo u odnosu na 1991. godinu i porezni prihodi po glavi stanovnika.

Prema izvještaju FZZPR indeks razvijenosti BPK Goražde u 2017. godini porastao je na 95,1 u odnosu na 2016. godinu kada je iznosio 92,8. Ovom povećanju u najvećoj mjeri doprinosi rast stepena zaposlenosti.

BPK Goražde se i u 2017. godini po indeksu razvijenosti zadržao na petom mjestu u Federaciji BiH, a od njega su razvijeniji Sarajevski, Zapadno-hercegovački, Hercegovačko-neretvanski i Tuzlanski kanton. (Tabela 2).

Tabela 2. Rang razvijenosti Federacije BiH po kantonima u 2017. godini

Rang	Kantoni	Stepen zaposlenosti u %	Stepen nezaposlenosti u %	Broj učenik /osn+ sred/ na 1000 stanovnika	Porezni prihodi po glavi stanovnika	Indeks odsutnog stanovništva	Federacija BiH = 100					Indeks razvijenosti
							Stepen zaposlenosti	Stepen nezaposlenosti	Broj učenika na 1000 stanovnika	Porezni prihodi po glavi stanovnika	Odsutno stanovništvo	
1	Kanton Sarajevo	45,5	33,9	129	179	-15	151	121,9	104,4	179	125	132,2
2	Zapadno-hercegovački kanton	28,4	38,2	122	103	5,3	94	112	101	103	226	127,1
3	Hercegovačko neretvanski kanton	32,2	40	116	133	-18	107	107,8	95,7	133	109	110,4
4	Tuzlanski kanton	27,3	50,4	122	71	-11	90,6	83,8	100,9	70,9	146	98,5
5	Bosansko-podrinjski kanton	42,5	32,9	122	126	-44	140	124	100,7	126	-16	95,1
6	Zeničko-dobojski kanton	29,3	46	132	90	-25	97	93,8	109,1	90	76,8	93,3
7	Srednje-bosanski kanton	25,2	45,2	124	63	-26	83,6	95,8	102,1	63,4	72,2	83,4
8	Unsko-sanski kanton	17,4	55,5	116	63	-22	57,7	72	95,9	62,7	93,3	76,3
9	Posavski kanton	19,7	45,1	81	60	-33	65,3	95,9	66,9	59,9	35,7	64,8
10	Kanton br. 10	16,6	47,2	81	54	-30	55	91	66,6	53,8	52,2	63,7
	Federacija BiH	30,2	43,3	121	100	-20	100	100	100	100	100	100

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

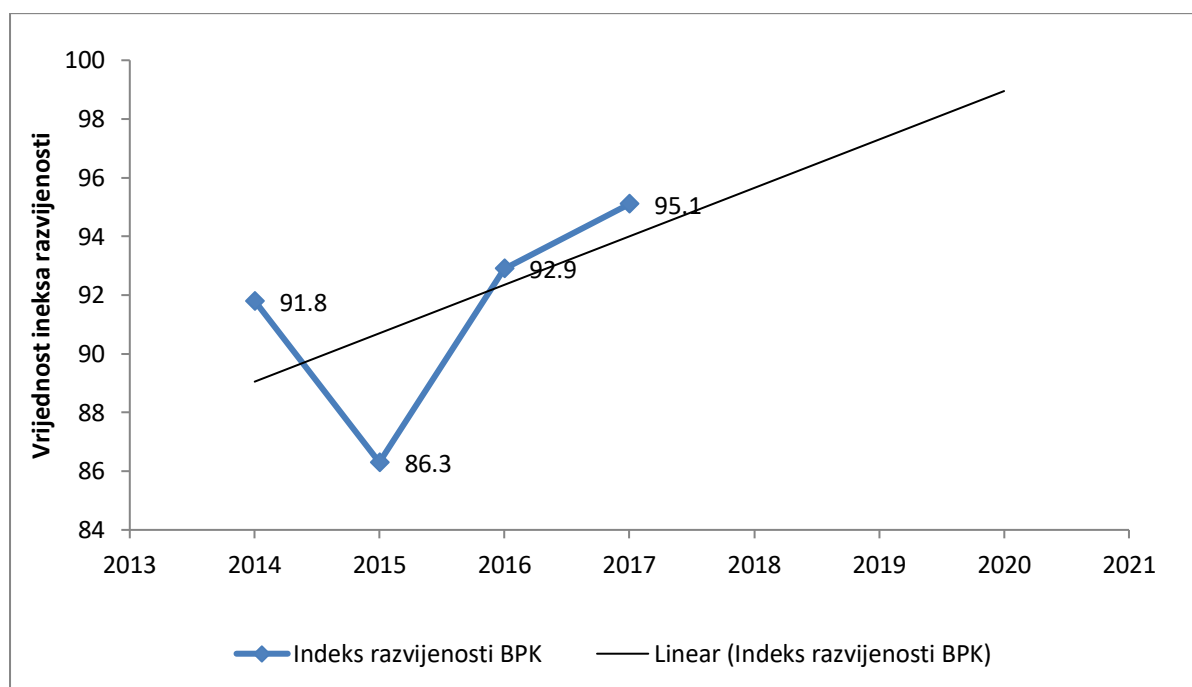
Sveukupno gledano, raspoloživi pokazatelji ukazuju na blagi rast ekonomskih aktivnosti, ali politička situacija, odsustvo strukturnih reformi i nedovoljan rast investicija i dalje sprječavaju brži ekonomski rast privrede Federacije, BiH ali i kantona Federacije BiH.

Iako je zadržao peto mjesto po nivou razvijenosti u FBiH u 2017. godini, BPK Goražde bilježi kontinuirani rast indeksa razvijenosti od 2015. godine (tabela2.). Međutim, kako bi se nastavio trend razvoja i postigla Strategijom razvoja ciljana vrijednost od 98 u 2020. godini neophodna je značajnija implementacija utvrđenih razvojnih prioriteta.

Tabela 3. Rang razvijenosti BPK-a Goražde u periodu 2014. - 2020. godina

	Polazna vrijednost						Ciljana vrijednost
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Indeks razvijenosti BPK	91,8	86,3	92,9	95,1			98

Na slici 2. Grafički su prikazani promjene vrijednosti indeksa razvijenosti u periodu 2014. -2017. godina.

Slika 2. Kretanje indeksa razvijenosti u periodu 2014. – 2017.g.

Pokazatelji razvijenosti jedinica lokalne samouprave u BPK-a Goražde prikazani su u Tabeli 4.

Tabela 4. Indeks razvijenosti grada/općina BPK-a Goražde u 2017. godini.

Rang	Općine	Stepen zaposlenosti u %	Stepen nezaposlenosti u %	Broj učenik /osn+ sred/ na 1000 stanovnika	Porezni prihodi po glavi stanovnika	Indeks odsutnog stanovništva	Federacija BiH = 100					Indeks razvijenosti	
							Stepen zaposlenosti	Stepen nezaposlenosti	Broj učenika na 1000 stanovnika	Porezni prihodi po glavi stanovnika	Odsutno stanovništvo		
1	Foča	17	62,2	64	52	-66	55,7	56,6	53,2	52,3	-	125	18,4
2	Goražde	46	30,5	129	134	-39	151	129,6	106,5	134	9,6	106,2	
3	Pale	18	59,7	81	95	-64	60,3	62,3	67	94,9	-	117	33,6
Bosansko-podrinjski kanton		43	32,9	122	126	-44	141	124	100,7	126	-16	95,1	

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema rangu razvijenosti Federacije BiH po općinama u 2017.godini, Grad Goražde se nalazi na 17. mjestu sa indeksom razvijenosti od 164,7. To je značajnije povećanje u odnosu na 2016.godinu kada se Goražde sa indeksom razvijenosti od 104,1 nalazilo na 26.mjestu u Federaciji BiH.

Za razliku od Goražda, općine Pale i Foča u Federaciji BiH, nažalost, nalaze se pri dnu rang liste razvijenosti općina u FBiH i pripadaju kategoriji izrazito nerazvijenih općina. Općina Pale u 2017. godini bilježi indeks razvijenosti od 33,6, a Općina Foča 18,4.

2.2. Demografske karakteristike i kretanja

BPK Goražde zauzima površinu od 504,6 km², sa udjelom od 1,9% teritorije FBiH, i najmanji je od svih kantona u FBiH.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2017. godini (stanje 30.06.2017. godine) na području kantona živi ukupno 23.360 stanovnika, što čini 1,06 % stanovnika FBiH. Broj stanovnika u odnosu na prethodnu godinu je manji za 158, dok je broj stanovnika u Federaciji BiH manji za 5.038.

Stanovništvo od 15 do 64 godine starosti čini najveći broj od ukupnog broja stanovnika (68,2%), što predstavlja ukupno radno sposobno stanovništvo i čini dobru osnovu za razvoj kantona.

Goražde je najnaseljenije mjesto sa 20.742 stanovnika, a zatim slijede druge dvije manje općine, općina Foča u FBiH sa površinom od 169,4 km² i u kojoj živi 1.910 stanovnika i Pale u FBiH sa površinom od 86,4 km² i 851 stanovnikom.

Tabela 5. Gustina naseljenosti stanovništva u BPK u periodu 2014-2017. godina

Grad/Općina	Broj naseljenih mjesta	Površina općina u km ²	Stanovništvo				Gustina naseljenosti	Po popisu 1991.	Prisutno stanovništvo 2017.	Odsutno stanovništvo	Kolon a 11/9
			2014	2015	2016	2017					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Foča	32	169,4	1.691	1.671	1.902	1.910	11,3	5.591	1.933	-3.681	-65,84
Goražde	144	248,8	29.623	29.613	20.742	20.599	82,8	33.474	20.897	-12.875	-38,46
Pale	15	86,4	1.076	1.057	874	851	9,8	2.254	904	-1.512	-67,08
BPK	191	504,6	32.390	32.341	23.518	23.360	46,3	41.428	23.734	-18.068	-43,61
FBiH	3.336	26.109,70	2.336.722	2.334.348	2.206.231	2.201.193	89,4	2.758.416	2.219.220	-557.223	-20,20

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Tokom perioda 2014. - 2017. godine na području BPK se ostvaruje negativan prirodni priraštaj čime se nastavio trend koji se bilježi još od 2010. godine (Tabela 6.)

Tabela 6. Prirodni priraštaj u BPK i FBiH u periodu 2014. - 2017. godina

Grad/Općina	Živorodeni				Umrli				Prirodni priraštaj			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Foča	11	8	6	36	24	260	23	19	-13	-18	-17	-3,7
Goražde	238	199	209	227	249	250	278	248	-11	-51	-69	-1,5
Pale	4	7	19	16	13	14	10	5	-9	-7	9	-3,5
BPK	268	217	234	279	322	313	311	272	-54	-96	-77	-1,8
FBiH	19.187	18.935	19.110	19.216	19.371	20.885	20.558	21.019	-184	-1.950	-1.448	-1803

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Osnovni pokazatelj koji opisuje demografska kretanja je negativan migracijski saldo. U 2017. godini u BPK Goražde zabilježeno je povećanje broja novorođene djece za 45 živorođenih u odnosu na 2016. godinu i smanjenje broja umrlog stanovništva za 39 u odnosu na prošlu godinu. Međutim, BPK Goražde i dalje odlikuje negativan prirodni priraštaj, iako je isti značajno smanjen u odnosu na prethodne godine.

2.3. Privredni pokazatelji

U narednim tabelama predstavljen je trend vrijednosti ključnih pokazatelja ekonomskog razvoja u BPK Goražde za period od 2014. do 2017. godine. U tabeli je data i ciljna vrijednost strateških ciljeva i prioriteta predviđena Strategijom razvoja za 2020. godinu.

Tabela 7. Privredni pokazatelji BPK-a u periodu 2014.-2017.

Cilj	Indikatori	Početne i ciljne vrijednosti				
		Početna vrijednost 2014.	2015.	2016.	2017.	Ciljna vrijednost 2020.
Strateški cilj : Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji.	Indeks razvijenosti	91,8	86,3	92,9	95,1	98
	BDP u mil KM	227	-	-	-	238
	BDP/pc	6.993	-	-	-	7.732
	Broj poslovnih subjekata na 1000 stanovnika	43,05	-	-	-	45,5
	Stepen zaposlenosti u %	29,3	29,8	40,9	43	34
	Neto plata u KM	751	740	743		901
	Vanjskotrgovinska razmjena u mil KM	237	276	299	220,89	284
Prioritetni cilj 1: Ojačati privredu i poticati izvozno orijentisanu industriju	Izvoz u mil KM	136	142	150	165	190
	Uvoz u mil KM	101	86	89	104	121
	Investicije u mil KM	36	-	-		43
	Indeks obima industrijske proizvodnje	117	101,8	115,2	110,1	127
Prioritetni cilj 2: Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske turističke potencijale i	Ukupna požnjvena površina u ha	1.822	1.796	1.823	1.776	1.913
	Ukupan broj stabala voća	527.130	524.030	524.580	522.630	535.580
	Ukupan broj grla stoke (uključujući košnice)	45.452	30.655	43.689	45.490	47.653
	Proizvodnja šumskih sortimenata m ³	29.243	30.122	29.165	24.374	32.167
Prioritetni cilj 3: Razviti turističku ponudu i infrastrukturu u skladu sa raspoloživim potencijalima	Broj dolazaka turista	2.467	3.002	2.440	2.474	3.034
	Broj noćenja turista	5.563	5.130	5.595	5.330	6.787
	Broj registrovanih ležaja	202	202	168	181	250
	Promet u ugostiteljstvu	3.174.300	-	-	-	5.078.800
Prioritetni cilj 4: Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i poslovno okruženje	Broj poslovnih subjekata	1.396	1.025	1.021	1.005	1.446
	Broj poslovnih zona	7	7	7	7	9
	Broj poslovnih inkubatora	0	0	0	0	1
	Broj zaposlenih	6.458	6.556	6.717	7.110	7.808
	Broj nezaposlenih	3.636	3.570	3.502	3.273	3.036
Prioritetni cilj 5: Unaprijediti putnu infrastrukturu	Cesta Goražde Sarajevo	Nema	Nema	Nema	636.421	Finalizirana dokumentacija i ekspropriacija
	Ukupan broj novih km rekonstruisanih lokalnih puteva	0	0	2	2	2
	Broj novih rekonstruisanih mostova	0	0	0	0	2

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Federalni zavod za statistiku

Kao što je moguće zaključiti na osnovu podataka iz Tabele 7. BPK Goražde u određenim pokazateljima se „približio“ ciljnim vrijednostima iz 2020. godine, dok je ciljna vrijednost za pokazatelj „stepen zaposlenosti“ već 2016. godine premašena.

U narednom periodu je neophodno sprovesti aktivnosti koje će osigurati dalji napredak ekonomskih pokazatelja kako bi se ostvario veći doprinos ostvarenju utvrđenih strateških ciljeva.

Broj i struktura poslovnih subjekata

BPK Goražde u 2017. godini je imao 1.005 registrovanih poslovnih subjekata, dok u 2016. godini je imao 1.021 registrovanih poslovnih subjekata, što je za 16 manje, a čemu je, u najvećoj mjeri doprinijelo smanjenje broja obrtnika (Tabela 8).

Tabela 8. Struktura poslovnih subjekata u BPK i FBiH u periodu 2013. - 2017.

Godina	Registrirani poslovni subjekti u BPK po djelatnosti			Ukupno BPK poslovni subjekti	Ukupno poslovni subjekti FBiH	Učešće kantona u FBiH
	Pravna lica	Jediniceu sastavu	Obrt			
2013.	519	418	475	994	128.728	1,56%
2014.	526	423	447	973	101.475	0,96%
2015.	529	429	496	1.025	103.066	0,99%
2016.	552	433	469	1.021	105.083	0,97%
2017.	553	437	452	1.005	105.961	0,95%

Izvor: Federalni zavod za statistiku; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Indeks industrijske proizvodnje

Industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu veća je za 3,8%. U tabeli 9 je prikazan indeks industrijske proizvodnje ostvaren u BPK Goražde i FBiH za period od 2013. do 2017. godine.

Tabela 9. Industrijska proizvodnja po godinama u BPK i FBiH

Indeks-Godina	Indeks industrijske proizvodnje	
	BPK	Federacija BiH
2013/2012	127,0	107,4
2014/2015	117,0	100,1
2015/2014	101,8	102,2
2016/2015	115,2	102,6
2016/2017	110,1	103,8

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U Tabeli 10. su prikazani osnovni indikatori razvoja BPK-a i FBiH u periodu 2014.-2017. godina, kao i učešće Bosansko-podrinjskog kantona u osnovnim indikatorima razvoja Federacije BiH

Tabela 10. Osnovni indikatori razvoja Federacije BiH i Bosansko-podrinjskog kantona u periodu 2014-2017. godina

	BPK				Federacija BiH			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Površina u km ²	505	505	505	504,6	26.111	26.111	26.111	26.111
Stanovništvo (prisutno) u hilj. (procj.sred.god.)	32	24	24	23	2.337	2.209	2.206	2.201
Porezni prihodi u mil. KM (1)	3	2,7	4,3	4,70	282,5	290,6	344,6	358,9
Porezni prihodi po stanovniku u KM	98	117,3	184,9	205	120,9	124,5	156,2	71
Industrijska proizvodnja – indeks	117	101,8	115,2	110,1	100,1	102,2	102,6	103,8
Izvoz robe - u 000 KM	136.182	142.308	150.485	165.691	5.778.901	6.142.381	6.259.782	7.254.540
Uvoz robe - u 000 KM	100.877	86.480	88.807	104.548	10.353.991	10.678.330	10.925.411	12.435.049
Pokrivenosti uvoza izvozom u %	135	164,6	169,5	158,48	55,8	57,5	57,3	58,34
Trgovinski bilans u 000 KM (deficit)	35305	55.828	61.679	61.142	-4.575.090	-4.536.949	-4.665.629	-5.180.509
Zaposlenost – prosjek	6.458	6.556	6.717	7.110	443.587	450.121	457.974	467.894
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	22.061	16.477	16.443	16.103	1.611.718	1.560.192	1.556.536	1.550.130
Radna snaga – broj	10.094	10.126	10.219	10.150	835.852	839.986	830.181	825.865
Stepen registrovane zaposlenosti u % (2)	29,3	39,8	40,9	42,5	27,5	28,9	29,4	30,2
Stepen aktivnosti u % (3)	45,8	61,5	62,1	63,4	51,9	53,8	53,3	53
Nezaposlenost - broj sa stanjem 31.12.	3.636	3.570	3.502	3.342	392.265	389.865	372.207	357.971
Stepen registrovane nezaposlenosti u % (4)	36	35,3	34,3	32,9	46,9	46,4	44,8	43,3
Plata - prosječna u KM	751	740	746	761	833	830	839	860
Penzija - prosječna u KM	375	379	384	389,61	365	366	369	403,6
Broj penzionera - broj sa stanjem 31.12.	5.515	5.523	5.563	5.556	394.900	402.044	409.335	346.538

Broj poslovnih subjekata - broj sa stanjem 31.12.	973	1.025	1.021	1.005	129.315	131.291	134.019	135.339
Ostvarene investicije u stalna sredstva u mil. KM (5)	36	36	28	n/a	3.153	2.495	2.876	n/a
Stepen investiranja (6)	16,1	n/a	n/a	n/a	17,7	15,1	n/a	n/a

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Vanjskotrgovinska razmjena

U 2017. godini BPK Goražde je ostvario izvoz roba u iznosu od 165.690.799 KM, što čini 2,28 % ukupnog izvoza roba u Federaciji BiH. Radi se o značajnom povećanju izvoza u odnosu na 2016. godinu kada je isti iznosio 150.485.000 KM (Tabela 11).

Tabela 11. Pokazatelji uvoza i izvoza u BPK i FBiH u periodu 2014.-2017. godina

Pokazatelj	Izvoz u 000 KM				Uvoz u 000 KM				Pokrivenost uvoza izvozom (u %)			
	2014.	2015.	2016.	2017.	2014.	2015.	2016.	2017.	2014.	2015.	2016.	2017.
BPK	136.182	142.354	150.485	165.691	100.877	86.480	88.807	104.548	134,98	164,61	169,5	158,5
Federacija BiH	5.778.906	6.148.081	6.259.782	7.254.541	10.354.092	10.681.387	10.925.903	12.435.049	55,8	57,6	57,3	58,0

Izvor: Federalni zavod za statistiku; Federalni zavod za programiranje razvoja

Podaci o izvozu ukazuju na kontinuirano godišnje povećanje izvoza sa područja BPK Goražde od 2014. godine.

Sa druge strane, nakon pada iznosa uvoza u 2015. godini, bilježi se kontinuiran rast uvoza, te je isti u 2017. godini ostvaren u iznosu od 104.548.342 KM, i veći je za 15.742.342. KM u odnosu na 2016. godinu kada je uvoz iznosio 88.806.000 KM. Bez obzira na navedeno iznos izvoza je značajno veći u odnosu na iznos uvoza što rezultira pokrivenošću uvoza izvozom od 158,48 % u 2017. godini.

Poljoprivreda

BPK Goražde posjeduje prirodne resurse i uvjete koji stvaraju vrhunsko okruženje za poljoprivrednu proizvodnju, uključujući raspoloživost radne snage, zemljišta i drugih prirodnih resursa, kao i pogodnu klimu. Veliki poljoprivredni potencijali samo su djelimično iskorišteni unatoč značajnim ljudskim i prirodnim resursima.

Snažan razvoj i konstantan porast proizvodnje koji karakteriziraju bh. poljoprivredni sektor znatno su ispod svojih realnih mogućnosti i očekivanih rezultata. Većina prehrambenih proizvoda se uvoze, osobito pšenica, mesni proizvodi, mliječni proizvodi i voćni sokovi.

Nedostatak finansijskih sredstava potrebnih za moderniziranje cjelokupne poljoprivredne proizvodnje (zamjena zastarjele tehnologije i opreme, poboljšanje postojeće infrastrukture

poljoprivrednog sektora, itd.) jedan je od bitnijih ograničavajućih razloga bržega razvoja ovoga sektora.

I pored nepovoljnih klimatskih prilika koje su negativno utjecale na sveukupnu poljoprivredu, posebno biljnu, i nedovoljnih izdvajanja iz Budžeta Federacije, u većem broju grana poljoprivrede zabilježeni su određeni pomaci. Ukupne zasijane oranične površine u jesenjoj i proljetnoj sjetvi u 2017. godini ostale su uglavnom na nivou iz 2016., a kod industrijskog bilja zabilježeno je povećanje od 16,1 %, kukuruza-zrno 2 % i zobi 3,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Neznatna smanjenja zasijanih površina zabilježena su kod pšenice, ječma, duhana, krompira, krastavca i paradajza.

Kao što je prikazano u tabeli 12. ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na području Kantona iznosi 18.810 ha, od čega je površina obradivog zemljišta 14.875 ha, odnosno 79%.

Tabela 12. Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja u BPK 2017. godina

Općina	Ukupno	Obradiva površina					Pašnjaci
		Svega	Oranice i bašte	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	
Foča	8.118	5.778	598	3.420	2	1.751	2.340
Goražde	9.312	7.837	2.328	1.349	0	4.173	1.475
Pale	1.380	1.260	105	30	0	1.008	120
BPK	18.810	14.875	3.031	4.799	2	6.932	3.935

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U strukturi sjetvenih površina na području BPK dominiraju lucerna i krompir. Proizvodnja povrtlarskih kultura graha, paradajza i paprike bilježi rast, iako prinosi variraju, kao što je vidljivo iz podataka prikazanih u Tabeli 13.

Tabela 13. Pregled prinosa usjeva u BPK u periodu 2014-2017. (t)

	2014			2015			2016			2017		
	Požnjevena površina u ha	Prinos, tona ukupno	po ha	Požnjevena površina u ha	Prinos, tona ukupno	po ha	Požnjevena površina u ha	Prinos, tona ukupno	po ha	Požnjevena Površina u ha	Prinos, tona ukupno	po ha
Usjevi												
Pšenica	69	220	3,2	68	272	4	67	254	3,8	62	214	3,5
Raž	2	4	2	2	5	2,6	1	3	2,5	1	2	2
Ječam	21	54	2,5	22	65	2,9	20	51	2,6	17	39	2,3
Zob	5	10	2	6	8	1,3	5	5	1	4	4	1
Kukuruz - zrno	44	38	0,9	42	30	0,7	42	32	0,8	40	31	0,8
Krom./Krompir	354	4.346	12,3	372	5.480	14,7	392	5.944	15,2	387	5.864	15,2
Crni luk	23	122	5,3	22	146	6,6	25	174	7	24	158	6,6
Grah - zrno	30	48	1,6	29	46	1,6	31	55	1,8	34	75	2,2
Kupus	42	457	10,8	42	442	10,5	45	516	11,5	41	468	11,4
Paradajz/Rajčica	28	198	7,1	30	144	4,8	31	214	6,9	35	173	4,9
Paprika zelena	34	210	6,2	34	108	3,2	36	208	5,8	39	121	3,1
Djetelina-sijeno	91	310	3,4	93	375	4	93	375	4	94	394	4,2

Lucer./Lucerna	936	4.156	4,4	937	4.257	4,5	937	4.240	4,5	885	3.600	4,1
Kukuruz zeleni	19	329	17,3	19	329	17,3	18	309	17,2	19	329	17,3
Stočna repa sa travama i žitom	8	90	11,3	13	164	12,6	15	191	12,7	13	160	12,3
Trav. djet.smj.	65	223	3,4	65	269	4,1	65	289	4,4	65	289	4,4

Izvor: Federalni zavod za statistiku, BPK u brojkama 2017

U strukturi voćarskih kultura zastupljena je proizvodnja trešanja, višanja i jabuka. Najveći prinos u 2017. godini bilježi trešnja i to 1,1 kg po stablu (Tabela 14.)

Tabela 14. Ostvareni prinosi voća u BPK u periodu 2014.-2017. godina (t)

Voće	2014			2015			2016			2017		
	Broj rodnih stabala	Prinos		Broj rodnih stabala	Prinos		Broj rodnih stabala	Prinos		Broj rodnih stabala	Prinos	
		ukupno tona	kg po stablu		ukupno tona	kg po stablu		ukupno tona	kg po stablu		ukupno tona	kg po stablu
Trešnje	32.850	242	7,4	32.800	130	4	32.800	103	3,1	32.650	34	1,1
Višnje	8.900	13	1,4	8.550	22	2,6	8.500	67	7,9	8.500	5	0,6
Kajsije	100	1	5	100	1	5	100	0	3	100	0	1
Jabuke	132.680	265	2	131.280	3.075	23,4	132.280	850	6,4	131.480	16	0,1
Kruške	58.500	160	2,7	58.200	576	9,9	58.200	197	3,4	57.700	0	0
Šljive	244.100	0	0	244.100	246	1	243.700	119	0,5	243.400	0	0
Breskve	600	1	1	600	0	0	600			600	0	0
Orasi	49.400	80	1,6	48.400	248	5,1	48.400	43	0,9	48.200	0	0

Izvor: Federalni zavod za statistiku, BPK u brojkama 2017

Turizam

Bogata prirodna i kulturno historijska baština resursi su koji imaju neprocjenjivu vrijednost i potencijal za razvoj turizma na prostoru BPK Goražde. Sa većim ulaganjima u ovu oblast, turizam pretenduje da postane jedan od nosilaca razvoja. Prirodni resursi izvanredne ljepote i raznovrsnosti, kao što su prelijepe šume, kanjoni, rijeke i planine pružaju mogućnost da svako može pronaći nešto za sebe, u skladu sa svojim interesima.

I pored naprijed navedenih turističkih potencijala, na području BPK Goražde se bilježi pad broja turista. Naime, najveća posjećenost turista u BPK Goražde zabilježena je u 2015. godini kada je Kanton posjetilo 3.002 turista. Od 2016. godine taj broj se smanjuje i u 2017. godini je

iznosio 2.474 turista. Najviše turista dolazi iz Austrije, Njemačke, Turske i Srbije. U strukturi turista preovladavaju domaći turisti. Imajući u vidu da broj turista u FBiH generalno raste jasno je da Goraždu nedostaje više kreiranih turističkih proizvoda i njihova promocija.

U Tabeli 15. dat je pregled broja dolazaka i noćenja turista u periodu 2014.-2017. godina.

Tabela 15. Pregled broja dolazaka i noćenja turista prema vrstama objekata

		DOLASCI TURISTA			NOĆENJA TURISTA		
		Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaćih turista	Stranih turista
2014		2.467	2.017	450	5.563	4.538	1.025
Hoteli i sličan smještaj		2.467	2.017	450	5.563	4.538	1.025
Broj ležaja		202					
2015		3.002	2.539	463	5.130	4.109	1.021
Hoteli i sličan smještaj		3.002	2.539	463	5.130	4.109	1.021
Broj ležaja		202					
2016		2.440	1.725	715	5.595	4.199	1.396
Hoteli i sličan smještaj		2382	1.667	715	4184	2.788	1.396
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor		58	58	-	1.411	1.411	-
Broj ležaja		168					
2017		2.474	1.689	785	5.330	3.890	1.440
Hoteli i sličan smještaj		2.421	1.636	785	4.054	2.614	1.440
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor		53	53		1.276	1.276	

Izvor: Federalni zavod za statistiku

2.4. Društveni pokazatelji

Sigurnost, jačanje i podržavanje razvoja obrazovanja, sporta i kulture, te unaprjeđenje tržišta radne snage, zdravstvenih i socijalnih usluga su ključne težnje u periodu do 2020. godine. Indikatori krajnjeg rezultata treba da prikažu promjene u broju kriminalnih djela na području BPK-a Goražde, broju djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje, broju aktivnih članova u sportskim institucijama, broju zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo BPK-a Goražde, broju korisnika socijalne pomoći na hiljadu stanovnika itd.

U narednim tabelama predstavljen je trend promjena vrijednosti ključnih pokazatelja društvenog razvoja u BPK Goražde za period od 2014. do 2017. godine. Bitno je naglasiti da u ovom trenutku još nije kreiran strukturiran i kontinuiran sistem prikupljanja relevantnih podataka te je to segment rada kojem je u narednom periodu potrebno posvetiti bitno veću pažnju, a kako bi se mogle pratiti promjene te eventualno ostvarenje Strategijom razvoja definiranih ciljeva u ovoj oblasti.

Tabela 16. Pregled promjene vrijednosti indikatora u periodu 2014. – 2017.

Cilj	Indikatori	Početne i ciljne vrijednosti				
		Početna vrijednost 2014	2015	2016	2017	Ciljna vrijednost 2020
SC2: Učiniti BPK Goražde mjestom kvalitetnog življenja	Broj učenika osnovnih škola na hiljadu stanovnika	64	59	82	81	64
	Broj učenika srednjih škola na hiljadu stanovnika	37	39	40	41	-
	Broj ljekara/ zdravstvenih radnika/1000 stanovnika	7,2				8
	Broj prestupnika/ 1000 stanovnika	4,2				3
Prioritetni cilj 2.1: Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	Omjer broja nastavnika prema broju djece u osnovnom i srednjem obrazovanju	98				110 nastavnika/ 1.000 učenika
	Uključenje djece u obaveznu predškolsku nastavu %	18,7% ¹				40%
Prioritetni cilj 2.2: Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde	Registrovani fakulteti	0				1
	Broj aktivnih članova u sportskim institucijama	1.15				2
	% aktivnih ženskih članova	8				35
Prioritetni cilj 2.3: Osigurati visok stepen sigurnosti gradana	Broj kulturnih predstava	6				20
	Broj prestupnika (godišnje)	136				100
Prioritetni cilj 2.4: Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama kantona	Riješeni broj registrovanih krivičnih dijela %	64				75
	Broj korisnika socijalne pomoći/1000 stanovnika	47,2				47
	Broj implementiranih kampanja usmjerenih ka podizanju svijesti o mentalnom i fizičkom zdravlju	0				4 ²
	Socijalna karta	0				1
SC 4 - Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi gradana Kantona	Certifikat za povoljno poslovno okruženje(BFC) za pripadajuće općine u BPK Goražde	0				2 ³
	Broj funkcionalnih privrednih savjeta ukupno na nivou kantona	0				3
	Broj implementiranih e-servisa u službi građana/ki (npr. 24 satni email servis, ePredmet itd.)	0				4
	Broj uspješno implementiranih javno-privatnih partnerstva	0				2
	Izrada budžeta za građane/ke	0				4 ⁴
	Održavanje javnih rasprava sa temom promocije i razumijevanja budžeta za građane/ke	0				8 ⁵
	Identifikacija projekata podobnih za JPP model	0				2 ⁶
	Provedba studije izvodljivosti za JPP model	1				4
	Formiranje privrednih savjeta u skladu sa sektorskim opredjeljenjima	0				3 ⁷
	Stepen realizacije Strategije razvoja (%)	0				80%
Prioritetni cilj 4.1: Povećati efikasnost i transparentnost javne uprave Kantona	Analiza potreba servisa za socijalno isključene kategorije	0				2 ⁸
	Implementiran e-servis 24 satni email servis	0				100%
	Implementirati sistem za upravljanje dokumentima unutar kantona	0				100%
	Osigurati One Stop servis za upite građana – privatnog i civilnog sektora	0				100%

Zaposlenost, nezaposlenost i plaće

Na području BPK Goražde u proteklih 10 godina broj nezaposlenih osoba se smanjio za jednu četvrtinu, čime je ponuda radnika sa adekvatnim znanjima i vještinama potrebnih tržištu značajno umanjena. Da je smanjenje ponude na tržištu rada veliki izazov za privredu najbolje ilustruje podatak da 82% kompanija smatra da postoje velike poteškoće u pronalaženju adekvatnih kadrova za popunu upražnjenih radnih mjesta. Pored toga, za poslodavce predstavlja ozbiljan problem što kandidati koji se prijavljuju na oglase za posao imaju slabe tehničke ali i interpersonalne (soft skills) vještine koje su izuzetno značajne za poslodavce sa prostora BPK Goražde.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u FBiH u 2017. godini prosječno je bilo zaposleno 467.894 radnika, što je u odnosu na prosjek 2016. godine više za 9.920 radnika, odnosno 2,17%. Stopa zaposlenosti u FBiH prema podacima iz Ankete o radnoj snazi u 2017. godini iznosila je 32,2% što predstavlja povećanje 1,7% u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih u BPK Goražde u 2017. godini iznosi 7.110, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 393 zaposlene osobe. Na području ovog Kantona bilježi se kontinuiran rast zaposlenosti od 2013. godine.

Tabela 157. Pregled zaposlenih, nezaposlenih i plaća na nivou godišnjeg prosjeka u BPK i FBiH u periodu 2013.-2017. godina

Godina	BPK			FBiH		
	Broj zaposlenih	Broj nezaposlenih	Prosječna neto plaća (KM)	Broj zaposlenih	Broj nezaposlenih	Prosječna neto plaća (KM)
2013.	6.255	3.693	737	435.113	391.942	835
2014.	6.458	3.636	751	443.587	392.265	833
2015.	6.559	3.570	740	450.121	388.865	830
2016.	6.717	3.502	746	457.974	372.207	839
2017.	7.110	3.342	761	467.894	357.971	860

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Federalni zavod za programiranje razvoja

Kada se posmatra broj zaposlenih po općinama i gradu koji se nalaze u sastavu BPK Goražde, Grad Goražde ima najveći broj zaposlenih i on iznosi 6.752 osobe, iza je općina Foča u FBiH sa 240 zaposlenih, i općina Pale u FBiH sa najmanjim brojem zaposlenih, koji iznosi 118 osoba.

U odnosu na 2016. godinu Grad Goražde i dvije općine koje su u sastavu Kantona bilježe povećanje broja zaposlenih osoba i to u Gradu Goraždu za 330 osoba, u Foči u FBiH 43 osobe i u općini Pale u FBiH 20 osoba.

Kontinuirano povećanje broja zaposlenih je praćeno i konstantnim smanjenjem broja nezaposlenih. Na području Bosansko-podrinjskog kantona je na kraju 2017. godine, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, evidentirano 3.342 nezaposlenih lica, dok je na kraju 2016. godine ovaj broj iznosio 3.502 nezaposlene osobe, što je za 160 osoba manje u odnosu na broj evidentiranih krajem 2016. godine.

Prosječna mjesečna neto plaća je, također, kontinuirano rasla od 2015. godine i u 2017. godini je dostigla nivo od 761 KM. Međutim, i dalje se radi o znatno manjoj prosječnoj mjesečnoj neto plaći u odnosu na Federaciju BiH, u kojoj je ista u 2017. godini iznosila 860 KM.

Penzije

Na području BPK Goražde u 2017. godini je registrovano 5.556 penzionera, a prosječna isplaćena penzija na nivou BPK Goražde u 2017. godini iznosila je 389,61 KM i veća je u odnosu na prosječan iznos penzije isplaćen u BiH (Tabela 18.)

Tabela 168. Broj penzionera i iznos penzija BPK i Federaciji BiH za period 2014-2017. godina

Godina	BPK		FBiH		BiH	
	Broj penzionera	Iznos prosječne penzije (KM)	Broj penzionera	Iznos penzija (KM)	Broj penzionera	Iznos penzija (KM)
2014.	5.515	374,8	336.898	389,5	394.900	365,1
2015.	5.523	379	340.848	393,2	402.044	366,1
2016.	5.563	384,18	345.629	398,4	409.335	368,9
2017.	5.556	389,61	346.538	403,61	412.539	371,59

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Porezni prihodi

Prema podacima Porezne uprave FBiH, porezni prihodi (porezi građana i porez na dohodak) BPK Goražde iznose 4.798.385 KM u 2017. godini, što je u odnosu na prošlu godinu više za 450.385 KM. Porezni prihodi u FBiH u 2017. godini iznose 358.071.263 KM (Tabela 19.).

Tabela 19. Porezni prihodi u BPK i FBiH po godinama

Godina	Stanovništvo (prisutno)		Prihodi u 000 KM		Prihodi/PC u KM (po glavi stan.)		Prihodi/PC u KM (po glavi stan.) FBiH = 100	
	BPK	FBiH	BPK	FBiH	BPK	FBiH	BPK	FBiH
2014	32.390	2.336.722	3.177	282.553	98	121	81,1	100
2015	32.341	2.334.348		290.622	85	124,5	85	100
2016	23.518	2.206.231	4.348	344.606	185	156	18,4	100
2017	23.360	2.201.193	4.798	358.871	205	163	126	100

Izvor : Federalni zavod za statistiku

Porezni prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u 2017. godini u BPK iznose 205 KM, što je u odnosu na prošlu godinu za 20 KM veći prihod. Najviši porezni prihodi po glavi stanovnika ostvareni su u Gradu Goraždu u visini od 219 KM, a najniži u općini Foča u FBiH u visini od 85 KM.

Obrazovanje

Na početku 2017/2018. školske godine na području BPK-a Goražde djeluje 13 škola redovnog devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja sa 123 odjeljenja, koje pohađa 1.884 učenika i u kojem nastavu obavlja 202 nastavnika. U odnosu na školsku 2016/2017. godinu smanjen je broj učenika za 2,3% (Tabela 20.).

Tabela 20. Pregled osnovnog obrazovanja u Bosansko-podrinjskom kantonu u periodu 2014.-2017. godina

Grad/Općina	Broj učenika				Broj nastavnika				Broj učenika na 1000 stanovnika			
	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
1 Foča	127	119	121	123	18	17	16	17	75	71	64	64
2 Goražde	1749	1.718	1.724	1.692	155	163	160	170	59	58	83	82
3 Pale	78	71	84	69	13	12	14	15	72	67	96	81
4 BPK	1.954	1.908	1.929	1.884	186	192	190	202	60	59	82	81
Federacija BiH	194.530	190.179	188.430	185.030	15.277	14.943	14.943	15.024	83	81	85	84

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Kada je riječ o srednjoškolskom obrazovanju, od 2014. do 2016. godine bilježi se kontinuiran pad broja učenika u srednjim školama, dok je u 2017. godini došlo do blagog porasta broja učenika. Naime, u 2017/2018 školskoj godini broj učenika iznosio je 964, dok je u 2016/2017. godini iznosio 948 što ukazuje na povećanje od 16 učenika. Pad broja učenika praćen je povećanjem broja nastavnika. Kako je prikazano u tabeli 20. u srednjim školama nastavu je obavljalo 113 profesora u tri srednje škole, dok je u 2016. godini broj nastavnika iznosio 106.

Tabela 2117. Pregled srednjeg obrazovanja u BPK Goražde u periodu 2014.-2017. godina

	Školska godina	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika
BPK	2014/ 2015	3	48	1.200	101	37
	2015/ 2016	3	43	1.031	102	39
	2016/ 2017	3	42	948	106	40
	2017/ 2018	3	45	964	113	41

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U BPK Goražde djeluje jedna privatna visokoškolska ustanova sa 126 upisanih studenata u 2017/2018. školskoj godini, od čega su 93 redovna studenta. Posmatrajući 2016/2017. školsku godinu i u ovom sektoru obrazovanja dolazi do smanjenja broja studenata u 2017. godini.

Zdravstvo

U zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH je u 2016. godini, prema podacima redovne zdravstvene statistike koji se odnose na javni sektor zdravstvene zaštite, bilo ukupno 26.543 zaposlenih što u odnosu na 2010. godinu predstavlja povećanje za 3,7%. Bosansko – podrinjski kanton Goražde broji šest zdravstvenih ustanova i to: Kantonalni zavod za zdravstveno osiguranje; JU Zavod za javno zdravstvo BPK; JZU Kantonalna bolnica Goražde; JU Dom zdravlja „Isak Samokovlija“ Goražde; JU dom zdravlja Ustikolina; JU Dom zdravlja Prača.

Na području BPK Goražde u 2017. godini evidentirano je 45 ljekara, što je manje za 3 u odnosu na 2016. godinu, dok je broj stomatologa ostao isti kao i u 2016. godini tj. 11 (Tabela 22).

Tabela 22. Pregled broja zdravstvenih radnika po djelatnostima u BPK i FBiH u periodu 2014. - 2017. godina

	Godina	Broj ljekara	Broj stomatologa	Broj bolesničkih postelja	Broj stanovnika		
					Na 1 ljekara	na stomatologa ¹	na bolničku postelju ¹
BPK	2014.	43	9	77	753	3.599	421
	2015.	50	10	82	674	3.234	394
	2016.	48	11	72	490	2.138	287
	2017.	45	11	82	519	2.124	285
Federacija BiH	2014.	4.625	576	8.245	505	4.057	283
	2015.	4.801	581	8.414	486	4.018	277
	2016.	4.764	587	8.379	463	3.758	263
	2017.	4.755	596	8.255	463	3.693	267

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Na području BPK Goražde u 2017. godini je evidentirano 519 stanovnika na jednog ljekara i taj parametar je nešto nepovoljniji u odnosu na FBiH, gdje je na jednog ljekara evidentirano 463 stanovnika.

Socijalna zaštita

Socijalna zaštita je djelatnost usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe. Materijalna pomoć na osnovu zakona izdvaja se za socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i za zaštitu porodica sa djecom. Na području kantona djeluje Kantonalni centar za socijalni rad i JU „Dom za stara i iznemogla lica“ Goražde.

U toku 2017. godine registrirano je ukupno 3.465 korisnika prava za koje se izdvajaju finansijska sredstva po osnovu zakona, podijeljeni prema kategorijama.

U 2017. godini obrađeno je 7.530 slučajeva od kojih se 4.008 odnosi na žene, a intervencija je bilo 10.088, od kojih se 5.500 odnosi na žene (Tabela 23.).

Tabela 183. Broj obrađenih slučajeva i broj intervencija u Centru za socijalni rad BPK u 2017. godini

UKUPNO (2+5)	Broj slučajeva obrađenih u centru			Broj intervencija socijalne zaštite pružene u centru		
	Svega (3+4)	Za djecu i omladinu	Za odrasle	Svega (6+7)	Djeci omladini	Odraslima
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Svega	7.530	1.370	6.160	10.088	1.800	8.288

Izvor: Centar za socijalni rad BPK Goražde

Sigurnost

Kriminalitet karakteriše smanjenje broja registrovanih krivičnih djela, povratnika u činjenju krivičnih djela i lica lišenih slobode. Optuženih punoljetnih osoba prema vrsti odluke bilo je 92, od čega je 80 osoba proglašeno krivim, jedna osoba je zaključila sporazum o priznanju krivice, 4 osobe su oslobođene optužbe dok je kod 7 osoba optužnica odbijena. Registrovanih maloljetnih delikvenata nije bilo u 2017.

Kada se posmatra broj saobraćajnih nesreća u 2017. godini na području BPK Goražde desilo se četrdeset saobraćajnih nesreća od čega su dvije bile sa smrtnim ishodom.

Tabela 194. Pregled saobraćajnih nesreća na području BPK u periodu 2016.-2017.

Područje	Ukupan broj saobrać. nezgoda				Broj saobrać. sa poginulim licima/teže povrijeđenim licima				Broj saobrać. sa materijalnom štetom			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
BPK	81	63	59	40	26	29	30	18	55	34	29	22
FBiH	27.210	28.960	29.377	27.689	4.832	5.084	5.150	4.731	23.011	23.876	24.227	22.958

Izvor: BIHAMK- Informacija o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama u 2016 i 2017. Godini

Ukupan broj saobraćajnih nesreća 2017. godini je manji za 19 u odnosu na 2016. godinu kada je iznosio 59.

Kultura

Kultura je društvena snaga koja generira opći društveni dinamizam i kreativnost i zbog toga igra važnu ulogu u definiranju vrijednosti jednog društva. Kultura je kvalitet života i sredstvo ukupnog trajnog i održivog razvoja. Danas se cijela država i Bosansko – podrinski kanton Goražde suočavaju sa kompleksnim ekonomskim i socijalno-političkim problemima veoma malo energije i sredstava ostaje na raspolaganju kulturi.

Na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde organizira se više različitih privrednih, kulturnih i sportskih manifestacija koje imaju za cilj da privuku pažnju što većeg broja domaćih i stranih turista, ali i prvenstveno građana BPK Goražde. Od 1997. godine pod sloganom „Prijateljstvo, druženje, igra i zabava,, održava se Internacionalni festival prijateljstva. Tradicionalno, učešće na festivalu uzimaju predstavnici sa četiri kontinenta i to Evrope, Azije, Sjeverne Amerike i Australije, sa preko hiljadu i po učesnika iz više od 20 zemalja. Još jedna od tradicionalnih manifestacija koja se održava na prostoru općine Pale u FBiH je kulturna manifestacija „Pračansko ljeto,, održana 2014. godine i od tada ima tradicionalni karakter.

Tabela 205. Pregled oblasti kulture na području BPK u periodu 2012.-2016. godina

	Kina	Predstave	Posjetitelji	Zaposleni
2012	1	28	1.150	2
2013	1	4	120	3
2014	-	-	-	-
2015	1	12	700	4
2016	1	12	700	4
Grad Goražde	1	12	700	4

Izvor: (Federalni zavod za statistiku)

Na području BPK Goražde, preciznije, grada Goražde egzistira jedno kino u kojem su trenutno 4 zaposlena radnika (Tabela 24).

Najznačajniji kulturni i turistički događaj na prostoru općine Foča u Federaciji je „Ustikoljansko ljeto,, koje od 1997. godine ima tradicionalni karakter i održava se svake godine.

„Dani jabuke“ je privredna i kulturna manifestacija koja se održava od 2003. godine u Goraždu, te je promotivna, edukativna i izložbena manifestacija koja okuplja proizvođače kako iz Bosne i Hercegovine, tako i zemalja regiona.

2.5. Okoliš i infrastruktura

Sistem kontinuiranog i sistematskog praćenja stanja okolišnih komponenti na području BPK-a Goražde nije uspostavljen. Registar zagađivača i emisija na nivou Kantona ne postoji. Mjerenje se vrši selektivno i ne provodi se kontinuirano, a metodologija mjerenja i praćenja nije usklađena sa metodologijom Evropskog ureda za statistiku tako da je poređenje i korištenje ovakvih podataka ograničeno i otežano.

Upravljanje otpadom predstavlja jedan od ključnih problema BPK Goražde. Postojeća odlagališta otpada čiji su vlasnici općine, većinom su otvorenog tipa i to najčešće prostori koji ne zadovoljavaju uslove sanitarnih odlagališta, niti su propisno pripremljeni za tu namjeru. U procesu je pokretanje izgradnje regionalne deponije otpada na lokalitetu Trešnjica u Gradu Goraždu.

U narednim tabelama predstavljen je trend promjena vrijednosti ključnih pokazatelja okolišnog razvoja u Bosansko-podrinjskom kantonu za period od 2014. do 2017. godine. Potrebno je i ovdje naglasiti da još nije uspostavljen sistem prikupljanja ključnih parametara za praćenje ove oblasti te je to jedan od izazova za naredni period.

Tabela 26. Pregled pokazatelja okolišnog razvoja u BPK za period od 2014. do 2017.

Cilj	Indikatori	Početne i ciljne vrijednosti				
		Početna vrijednost 2014.	2015.	2016.	2017.	Ciljna vrijednost 2020.
Strateški cilj 3: Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete Kantona	Gubici u vodosnabdjevanju (%)	65	65	65	65	50
	Pokrivenost domaćinstava uslugama prikupljanja otpadnih voda-urbano područje (%) ¹	50	70	80	90	62
	Emisija CO2 po glavi stanovnika (kg/st)	0,07	-	-	-	0,0045 ²
	Udio reciklaže (komunalni i otpad sličan komunalnom) (%) ³	0	-	-	-	10
	Pokrivenost uslugama prikupljanja otpada (komunalni) (%)	74	75	80	90	95
Prioritetni cilj 3.1: Osigurati efikasnu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode	Zaštićeni pejzaži (ha)	0				3.084 ⁴
	Kvalitet okolišnih komponenti (voda, zrak, tlo) – praćenje	Nije	-	-	-	Uspostavljeno
	Broj divljih deponija (uključujući Haldište i Vitkovide)	42	30	20	30	0

¹ Procijenjeno u odnosu na broj stanovnika i prijavljeni broj domaćinstava i privrede sa priključkom, te broj stanovnika u kantonu (domaćinstvo – 4 člana)

² OECD zemlje

³ Prema podacima iz registra FBIH, podatke revidirati u narednim godinama s obzirom da svi nisu izvještavali, kao i da nema vrijednosti iz emisija pojedinačnih malih ložišta

⁴ Planiranja područja, nema podataka o trenutno zaštićenim područjima

Prioritetni cilj 3.2: Jačati komunalne infrastrukturne kapacitete	Procenat mikrobiološki kontaminiranih i fizičko-hemijskih neispravnih uzoraka vode za piće (%)	20 ⁵	-	-	-	2
	Pokrivenost uslugama prikupljanja otpada (%)	74	75	80	90	95
	Nivo reciklaže (%)	0	-	-	-	10
	Udio adekvatno zbrinutog komunalnog otpada (% od ukupne količine generisanog otpada)	0 ⁶	-	-	-	80
	Udio adekvatno zbrinutog otpada iz specifičnih tokova (%)	0				10
	Stanovništvo koje je priključeno na gradsku kanalizaciju (%)	65				75
	Stanovništvo koje je priključeno na vodovod (%)	60				70
Prioritetni cilj 3.3: Povećanje energetske efikasnosti postojećih potrošača i unapređenje korištenja obnovljivih izvora energije	% utopljenih/rashlađenih javnih objekata (od ukupnog)	3 ⁷				15
	% energetski certificiranih javnih objekata	0				20
	Proizvodnja el. Energije iz mHE (MW)	12,68 ⁸				16

Izvor: JU „6 MART“

⁵ Procjena

⁶ Pretpostavka, s obzirom da je reciklaža 0, te da još nema izgrađene sanitarne deponije

⁷ Procjena

⁸ Izvor: http://www.bhkcigre.ba/bosanski/skupovi/seminar1077/2_diskusija.pdf

Putna infrastruktura

Mrežu drumskih saobraćajnica čine magistralni, regionalni, lokalni i nekategoriisani putevi. Osnovu ove putne mreže predstavljaju dionice magistralnog putnog pravca M-20 Foča - Goražde i Goražde - Ustiprača, koje su ujedno i saobraćajno najopterećeniji putni pravci u okviru predmetne putne mreže. Sam kvalitet saobraćaja na ovim dionicama magistralnog puta narušen je činjenicom da one prolaze kroz urbano područje Goražda, a usljed preplitanja sa gradskim sistemom saobraćajnica dodatno je ugrožen i kontinuitet saobraćaja na predmetnom putnom pravcu.

Druga važna saobraćajnica za ovo područje je magistralni pravac M5 koji nije izgrađen na dionici Hrenovica – Mesići kanjonom Prače, a predstavlja najkraću vezu Sarajeva sa jugoistočnim dijelovima BiH i Srbijom.

Kao uslovno rečeno novi značajniji putni pravac treba spomenuti put Ustikolina - Trnovo koji je 8. avgusta 2007. godine „prekategorisan“ u magistralni putni pravac sa oznakom M18.1. Regionalna putna mreža zastupljena je pravcima R-448 Hrenovica - Goražde i Goražde - Čajniče u ukupnoj dužini od 31,8 kilometara.

Pregled dužine magistralnih i regionalnih puteva na području BPK dat je tabeli 27.

Tabela 27. Dužina magistralnih i regionalni puteva na području BPK Goražde

Put	Naziv	Tip	Dužina (km)
M20	Foča- Goražde	Magistralni	23,9
M20	Goražde- Ustiprača	Magistralni	2,8
M5	Prača-Hrenovica	Magistralni	7,33
M5	Hrenovica- Mesići (nije izgrađen)	Magistralni	9
M 18.1	Ustikolina-Trnovo	Magistralni	28,6
	Ukupno magistralni		71,6
R 448	Hrenovica- Goražde	Regionalni	25
R 448	Goražde- Čajniče	Regionalni	6,8
	Ukupno regionalni		31,8

Pokazatelji cestovnog prijevoza robe ukazuju na porast cestovnog prijevoza robe na području BPK Goražde u 2017. godini u odnosu na prethodne godine, u svim aspektima (pređeni kilometri vozila, prevezenih tona robe i tonskim kilometrima) (Tabela 28.).

Tabela 28. Pregled broja prevezenih putnika i robe na području BPK u periodu 2014.-2017. godina

	2014	2015	2016	2017
CESTOVNI PRIJEVOZ ROBE				
Pređeni kilometri vozila, u hilj./tis.	4.916	4.971	5.293	6.367
Prevezeno tona robe, u hilj./tis.	14	14	15	18
Tonski kilometri, u hilj./tis.	15.981	14.856	14.931	16.415
CESTOVNI PRIJEVOZ PUTNIKA				
Pređeni kilometri vozila, u hilj./tis.	1610	1.546	1.525	1.482
Prevezeni putnici, u hilj./tis.	1.065	202	193	174
Putnički kilometri, u hilj./tis.	28.828	27.995	22.293	24.001

Izvor: Federalni zavod za statistiku, BPK u brojkama 2018

Što se tiče cestovnog prijevoza putnika bilježi se pad kako pređenih kilometara vozila tako i prevezenih putnika.

Komunalna infrastruktura, vodna infrastruktura

U prigradskim i ruralnim dijelovima grada otpadne vode završavaju u septičkim jamama, potocima i putnim jarcima što negativno utiče na stanje okoliša. Značajnu opasnost predstavljaju i tehnološke otpadne vode iz postrojenja privrednih subjekata koji su smješteni na području grada, zbog čega instaliranje fekalnih kolektora i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda je prioritetno za zaštitu okoliša.

Urbano područje Goražda ima riješeno pitanje vodosnabdijevanja, jer kapacitet izvorišta (vodozahvata) Vitkovići zadovoljava planske potrebe za vodom. Pored toga realizovan je i projekat izgradnje vodozahvata i vodovoda Starac kojim su snabdjevena vangradska naselja Vranići i Mravinjac.

Općina Pale u FBiH je vodovodnu mrežu, odnosno vodosnabdijevanje, povjerila JKP Prača d.o.o. Prača u MZ Prača i Hrenovica te vrši distribuciju pitke vode za 550 korisnika. Kanalizaciona mreža je u izgradnji za MZ Prača, u završnoj fazi primarna mreža. Kada je u pitanju MZ Prača lokaliteti koji snabdijevaju ovu mjesnu zajednicu su Komrani, Datelji, Veliki čair te je vodosnabdijevanje iz ovih izvorišta na zavidnom nivou. Mjesna zajednica Hrenovica vodosnabdijevanje vrši sa vodozahvata Čemernica i vodosnabdijevanje je zadovoljavajuće. Za vrijeme većih padavina javljaju se problemi sa zamućenjem izvorišta. U MZ Prača postoji vanjska hidrantska mreža te je opremljena sa pet hidranata i svi su ispravnom stanju na slijedećim lokalitetima: stadion Selvedin Selko Žigo, raskrsnica prema Kiseljaku, osnovna škola Prača, montažne kućice kod početka staze za šetanje i zgrada socijalnog stanovanja. Ukupna dužina glavnog vodovoda je oko 20 km, dok je dužina sekundarnog vodovoda oko 10 km.

Glavni bunar iz kojeg se crpi voda nalazi se u Ustikolini pored rijeke Drine, zapremine 100 m³. U ovom bunaru vrši se automatsko hlorisanje i dezinfekcija vode. U istom su smještene dvije pumpe, jedna jačine 22 kW sa kapacitetom izbacivanja vode 60 m³/h, i druga jačine 11 kW, kapaciteta 30 m³/h. Jedan dio pitke vode uzima se sa izvorišta Kreča koje je udaljeno cca

4 km od Ustikoline. Prosječan dotok vode je oko 6 m³/h. Voda iz ovog izvorišta doprema se cjevovodom u rezervoar „Nišani“ kapaciteta 200 m³. U naselju Filipovići, na brdu Brteljevica, nalazi se rezervoar zapremine 50 m³ iz kojeg se stanovništvo ovog naselja snabdjeva pitkom vodom. Naselja koja se snabdjevaju pitkom vodom iz javnog vodovoda su Ustikolina, Njuhe, Mrđelići, Odžak, Cvilin i Filipovići. Ukupna dužina kanalizacione mreže kojom upravlja JKP Ušće iznosi cca 2 km. Od ukupno 12 hidranata, 4 nisu u ispravnom stanju zbog naknadnih građevinskih i drugih radova na infrastrukturi.

III SISTEM UPRAVLJANJA RAZVOJEM

3.1. Institucionalni kapaciteti za upravljanje razvojem

Sistem za razvojno planiranje i upravljanje razvojem predstavlja cjelovit i usklađen proces održivog, ekonomskog, društvenog, okolišnog i prostornog prilagođavanja, na Ustavu i zakonima zasnovanim, potrebama i interesima građana i društva. On podrazumijeva postojanje odgovarajućih finansijskih sredstava, te zahtijeva postojanje odgovarajućeg pravnog, institucionalnog i metodološkog okvira koji bi osigurao djelotvorno i koordinirano planiranje i realizaciju socio-ekonomskih razvojnih prioriteta u Bosansko-podrinjskom kantonu.

Tokom procesa izrade Strategije razvoja provedena je analiza i pripremljen elaborat o analizi kapaciteta za planiranje i upravljanje razvojem Bosansko-podrinjskog kantona. Utvrđene su prednosti i slabosti funkcioniranja postojećeg sistema, sa konkretnim činjenicama trenutnog stanja koje su obuhvatile postojeće ljudske, materijalne i finansijske resurse, institucionalni okvir pod kojim se obavlja funkcija planiranja i razvoja kantona, koordinacija između ministarstava i stručnih službi kao i koordinacija sa drugim nivoima vlasti.

Nedostaci upravljanja razvojem se mogu prevazići formalnim uspostavljanjem Ureda za razvoj, kao efektivnog i funkcionalnog mehanizma za planiranje i upravljanje razvojem i međunarodnu saradnju. Kada su u pitanju razvojne potrebe i prioriteti Bosansko-podrinjskog kantona, ovaj mehanizam predstavlja optimalan model institucionalnog kapaciteta budućeg razvoja BPK- a kantona.

U narednom periodu potrebno je sistem izvještavanja unaprijediti kroz poboljšanje sistemskog praćenja indikatora razvoja na svim nivoima i razmjenu informacija i interakciju sa Uredom za razvoj u procesu godišnjeg planiranja, budžetiranja, implementacije, monitoringa i realizacije razvojnih prioriteta te osiguravanje i redovno ažuriranje baza podataka relevantnih za razvoj.

Pored toga pripremu godišnjih/višegodišnjih planova rada za ministarstva bazirati na usvajanju strateških dokumenata (i njihovih operativnih okvira) koji su direktno vezani za budžet i program javnih investicija Kantona.

Ured za razvoj u saradnji sa KOR – om je, na osnovu razmatranja prikupljenih informacija i provedenih konsultacija, izradio Izvještaj o implementaciji Akcionog plana Strategije razvoja BPK – a kantona 2016.-2020.godina za 2017. godinu te isti upućuje na sjednicu Vlade BPK - a kantona u cilju njihovog usvajanja.

3.2. Izazovi u upravljanju razvojem

U procesu izrade Izvještaja o razvoju, koja je ujedno druga godina u kojoj se prikupljaju podaci i radi Izvještaj o razvoju, uočeno je nekoliko nedostataka. Ovi nedostaci su prvenstveno vezani za dostavljanje informacija, finansijskih i statističkih pokazatelja o provedbi Strategije:

- KOR mora biti funkcionalniji i aktivniji dok članovi moraju imati značajniju ulogu u osiguranju horizontalne i vertikalne koordinacije planiranja, praćenja i izvještavanja;
- Kapaciteti za poslove planiranja, praćenja, organizacije, vođenja i kontrole u ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave nisu baš na zavidnom nivou odnosno potrebne su dodatne obuke članovima iz strateškog planiranja;
- Nedostaci upravljanja razvojem se mogu prevazići uspostavljanjem Ureda za razvoj kao efektivnog i funkcionalnog mehanizma za planiranje i upravljanje razvojem i međunarodnu saradnju, jer Ured koji trenutno postoji je privremenog karaktera. Pored toga, neophodno je osigurati i uključenost svih resornih ministarstava u pojedine razvojne procese. To će se omogućiti imenovanjem barem po jednog saradnika u pojedinim ministarstvima nadležnim za pojedine segmente razvoja, koji će biti uključeni u pripremu i implementaciju razvojnih programa, mjera i projekata;
- Uz institucionalno jačanje, neophodno je planirati materijalno-tehničko i kadrovsko osnaživanje razvojnih mehanizama na nivou kantona, te podizanje nivoa znanja, vještina i kapaciteta službenika koji će biti angažovani na poslovima planiranja i upravljanja razvojem kantona;
- Pored navedenog, ključnu ulogu u procesu realizacije strategije trebaju imati i druga ministarstva, kantonalne institucije i organi uprave, kao i Gradska uprava i općine u sastavu Bosansko-podrinjskog kantona Goražde;
- Strategijom razvoja Bosansko-podrinjskog kantona 2016. - 2020. godina propisane su slijedeće ključne funkcije kantonalnih ministarstava (i relevantnih sektora) kao i drugih kantonalnih organa uprave i kantonalnih upravnih organizacija unutar sistema za upravljanje razvojem:
  - koordiniranje i uključivanje u proces razvoja integriranih ili sektorskih kantonalnih strategija;
  - koordiniranje sa pripadajućim jedinicama lokalne samouprave u procesu izrade i implementacije kantonalnih strategija;
  - priprema godišnjeg/višegodišnjeg plana rada za ministarstvo bazirano na usvajanju strateških dokumenata (i njihovih operativnih okvira) koji su direktno vezani za budžet i program javnih investicija Kantona;
  - osiguravanje ispravnosti u procesima implementacije, monitoringa i izvještavanja u realizaciji mjera/prioriteta identifikovanih unutar godišnjeg plana rada ministarstva/institucije, baziranog na razvojnim ciljevima i indikatorima postavljenih unutar relevantnog strateškog okvira;

- korištenje informativnog sistema za upravljanje javnim investicijama (PIMIS) u procesu pripreme kantonalnog programa javnih investicija, baziranog na konkretnim prioritetima postavljenim unutar relevantnih strateških dokumenata;
- razmjenu informacija i interakciju sa Uredom za razvoj u procesu godišnjeg planiranja, budžetiranja, implementacije, monitoringa i realizacije razvojnih prioriteta;
- osiguravanje i redovno ažuriranje baza podataka relevantnih za razvoj projektnih prijedloga i osiguravanje finansiranja iz vanjskih izvora uz praćenje projekata iz nadležnosti resornog ministarstva.

IV PREGLED PROVEDBE STRATEGIJE ZA 2017. GODINU

Pregled provedbe Strategije razvoja priprema se u svrhu informisanja svih relevantnih aktera o realiziranim strateškim mjerama i aktivnostima u prethodnoj godini te se odnosi samo na elemente vezane za provedbu mjera u prethodnoj godini. Pregled provedbe Strategije razvoja za 2017. godinu pripreman je kao zaseban dokument ali čini dio cjelovitog Izvještaja o razvoju za 2017. godinu.

U procesu pripreme Strategije razvoja, definisana su tri nivoa pokazatelja: pokazatelji uticaja (nivo strateškog cilja), pokazatelji krajnjeg rezultata (nivo prioritetnog cilja) i pokazatelji izlaznog rezultata (nivo mjera i projekata) za praćenje realizacije strategije, što je ujedno i osnova za vrednovanje i izvještavanje o realizaciji iste. Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja za 2017. godinu ima za cilj da prikaže status implementacije Akcionim planom Strategije razvoja za period 2016.-2020. godine planiranih projekata i mjera, njihov finansijski utrošak, ali i da istakne njihov ukupni doprinos ostvarenju prioritetnih i strateških ciljeva, odnosno makro-ekonomskih pokazatelja razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a što je detaljno prezentovano u Izvještaju o razvoju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2017. godinu. Odlukom o usvajanju Strategije razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine BPK-a Goražde", broj: 01/05/188/1/16 od 10.03.2016. godine) zadužena je Vlada BPK-a Goražde da svake godine donosi Izvještaj o sprovođenju Strategije razvoja.

Sva kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi su zaduženi da aktivno učestvuju u razvojnim procesima u BPK-a Goražde, te da imenuju službenike, kao predstavnike svojih organa, koji će biti zaduženi za vršenje poslova koordinacije i druge poslove utvrđene Strategijom razvoja.

Na osnovu dobivenih podataka napravljen je prvi radni materijal koji je u aprilu 2018. godine dostavljen na uvid i eventualne dopune svim učesnicima u ovom procesu. Tom prilikom je definisano da se dostavljeni materijal dodatno dopuni, sa podacima iz godišnjih izvještaja o radu (finansijskim i narativnim podacima o ostvarenim efektima), koji su razmatrani i usvojeni od strane Vlade ili drugih nadležnih tijela, kako bi se što potpunije i kvalitetnije pripremio Izvještaj o implementaciji Strategije. Dodatni podaci iz navedenih izvještaja su analizirani, te u zavisnosti od veze sa programskim aktivnostima, sa istima je dopunjen Izvještaj o implementaciji Strategije. U maju 2018. godine su dodatno dostavljeni godišnji programi/planovi rada usvojeni od strane nadležnih organa, koji su sadržavali podatke o realizovanim sredstvima koja nisu prethodno obuhvaćena Izvještajem. Planirano je takođe da

se isti podaci koriste i kao osnova za predlaganje programa/projekata u narednom Operativnom/Akcionom planu Strategije razvoja Bosansko- podrinjskog kantona Goražde za period 2016.- 2020. godina. Na taj način bi se postigla bolja povezanost godišnjih planova i izvještaja o radu svih institucija sa trogodišnjim Operativnim/Akcionim planom Strategije razvoja BPK-a Goražde za period 2016.- 2020. godina, kao i pratećim Izvještajem o razvoju.. Nakon uvodnog dijela, u dokumentu Pregled provedbe Strategije razvoja za 2017. godinu, predstavljena je struktura strategije, dat kratak sažetak Akcionog plana za period 2016.-2020. godina, a potom i ukupan pregled provedbe Strategije za 2017. godinu. U dijelu 5 dat je pregled provedbe Strategije po ciljevima i prioritetima za 2017. godinu, a potom i pregled finansijskih ulaganja za 2017. godinu.

Kako je Akcioni plan izrađen za period 2016.-2020., te još nisu izrađivani akcioni planovi po principu „1+2“ ovaj pregled je fokusiran na AP 2016.-2020. godina.

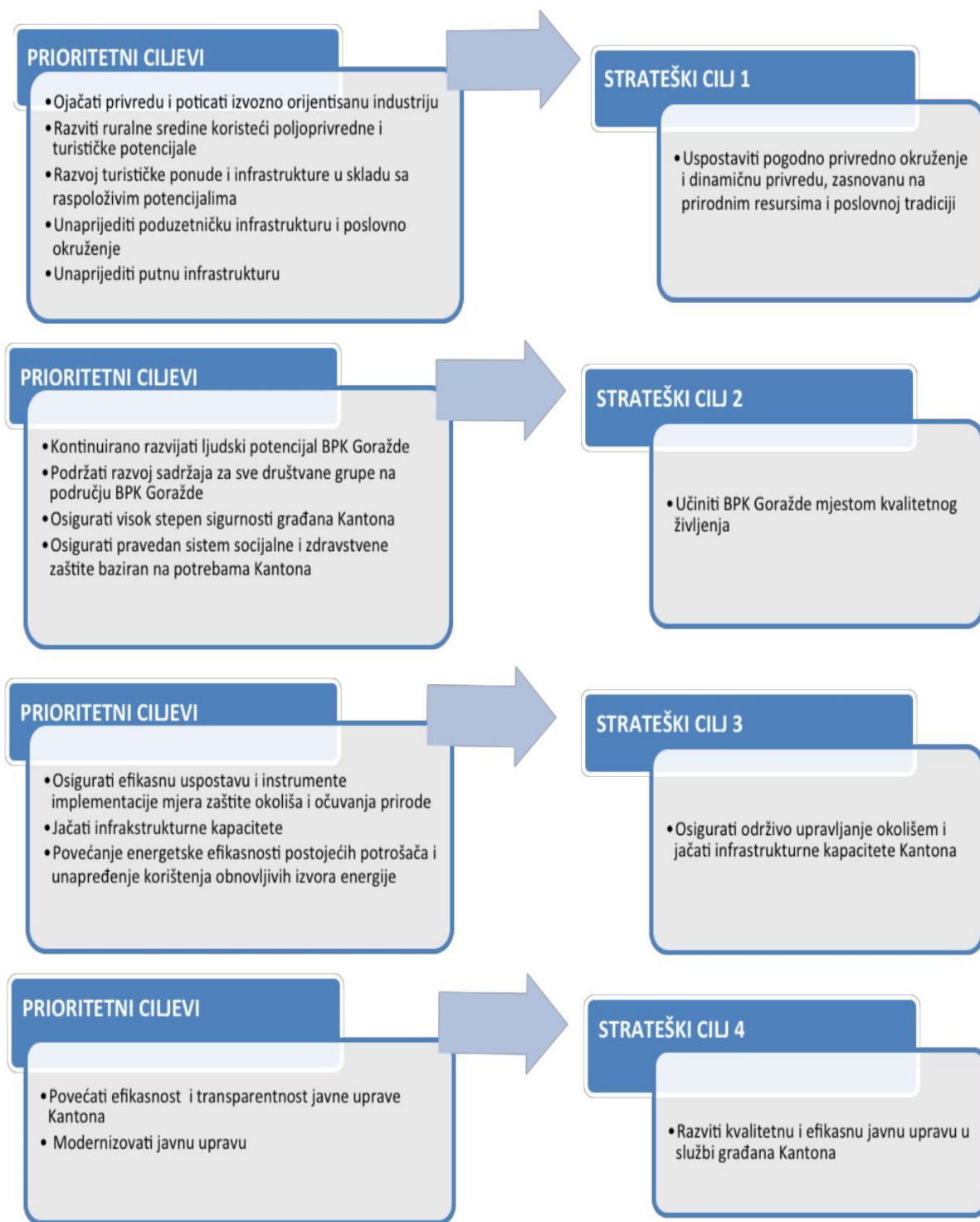
4.1. Struktura Strategije

Strategija razvoja je ključni strateško-planski dokument koji treba da potiče i usmjerava budući rast i razvoj. Strategija razvoja obuhvata društvenu i ekonomsku sferu, ali i aspekte zaštite i unaprjeđenja okoliša i prostora. Strategija razvoja je izrađena kao okvir za definiranje zajedničkih ciljeva i poticanje snaga, ali i kao odgovor na izazove razvoja BPK Goražde i kvaliteta življenja u njemu.

Strategija informira javnost – uključujući javni, privatni i civilni sektor, o postojećem stanju u različitim oblastima, razvojnom pravcu Kantona kroz definisane strateške prioritete kroz definisani programski plan. Strategija razvoja obuhvata i listu prioriternih mjera u svakom sektoru, a koje omogućuju dostizanje postavljenih ciljeva putem provođenja operativnih aktivnosti, čime se stvara osnova za sveukupnu implementaciju Strategije razvoja. Kao takva, Strategija predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, te kreira osnovu za praćenje napretka.

Na osnovu provedene socio-ekonomske analize u BPK Goražde, definisanih strateških fokusa, inspiracija i aspiracija svih učesnika u procesu, definirana je vizija razvoja BPK do 2020. godine koja predstavlja osnovu za rad i djelovanje svih građana i građanki koji žive na ovom geografskom području.

Sa ciljem realizacije zacrtanih strateških ciljeva, za svaki od njih definisan je set prioriternih ciljeva koji treba da doprinesu ostvarenju istih. Prioritetni ciljevi obuhvataju ključne sektorske prioritete koji imaju najveći međusektorski uticaj na razvoj, a samim time i pokazatelje uticaja. Očekivani rezultati prioriternih ciljeva su u direktnoj vezi sa pokazateljima uticaja na nivou strateških ciljeva i doprinose realizaciji ciljanih vrijednosti 2020. godine.

Slika 3. Strateški i prioritetni ciljevi BPK Goražde za period 2016.-2020.

4.2. Kratak sažetak Akcionog plana za 2016.-2020. godinu

Metodologijom strateškog planiranja predviđeno je da se provedba strategije osigurava kroz trogodišnje akcione planove koji predstavljaju operativni dio strategije. Trogodišnji akcioni plan sadrži sve mjere i aktivnosti/projekte u okviru strateških i prioritetnih

ciljeva koje se planiraju provesti tokom trogodišnjeg planskog razdoblja. Također, akcioni plan treba da sadrži i finansijski okvir potreban za njihovu realizaciju, te određuje dinamiku i nosioce odgovornosti za realizaciju mjera. Trogodišnji akcioni plan se izrađuje po principu 1+2.

Akcioni plan Strategije razvoja BPK Goražde za razliku od drugih kantona je izrađen za period 2016.-2020. godina, i usvojen na 120. redovnoj Sjednici Vlade BPK-a 05.10.2017. godine. Izrada akcionog plana po sistemu „1+2“ u BPK Goražde je naredna faza izgradnje kapaciteta za upravljanje razvojem i neophodan korak ka ustrojavanju sistema u skladu sa pozitivnim zakonskim normama i potrebama kantona.

Navedenim akcionim planom 2016. – 2020. planirana je realizacija 55 mjera i 283 projekta, a njihova struktura po strateškim ciljevima predstavljena je u tabeli 29.

Tabela 29. Sažetak broja prioritetnih ciljeva, mjera i projektnih aktivnosti po strateškim ciljevima

Strateški cilj	Broj		
	Prioritetnih ciljeva	Mjera	Projekata
1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	5	16	90
2. Učini BPK Goražde mjestom kvalitetnog življenja	4	23	125
3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete Kantona	3	7	38
4. Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona	2	9	30
Ukupno:	14	55	283

Akcioni plan korespondira sa Programom javnih investicija BPK Goražde i Budžetom Kantona, odnosno sve aktivnosti/projekti su dijelom planova rada nadležnih ministarstava Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.Ministarstva i sve institucije BPK Goražde su obavezni da u programima rada, pored ostalog, koriste kao osnov Strategiju razvoja i Akcioni plan, odnosno da uključuju projekte i aktivnosti planirane Strategijom i Akcionim planom u svoje djelovanje.

4.3. Ukupan pregled provedbe strategije za 2017. godinu

Na osnovu prikupljenih statističkih podataka može se reći da su kretanja u BiH ekonomiji, nakon izlaska iz globalne ekonomske krize, tokom 2015. i 2016. godine, ali i početkom 2017. godine imala uzlaznu putanju. Sveukupno gledano raspoloživi pokazatelji ukazuju na blagi rast ekonomskih aktivnosti, međutim politička situacija, odsustvo strukturnih reformi i nedovoljan rast investicija i dalje sprečavaju brži ekonomski rast privrede Federacije BiH, odnosno kantona u Federaciji BiH.

Ključni makroindikator razvoja ukazuju da Bosansko-podrinjski kanton u proteklom periodu karakteriše rast nekoliko ključnih privrednih pokazatelja.

U 2017. godini ukupno je završeno 108 projekata, dok je 57 u toku (Tabela 30.).

Tabela 30. Pregled broja završenih projekata i projekata u toku u 2017. godini po strateškim ciljevima BPK

STRATEŠKI CILJEVI	ZAVRŠENI	U TOKU
S.C.1 Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji.	42	20
S.C.2. Učiniti BPK-a mjestom kvalitetnog življenja	49	23
S.C.3.Osigurati održivo upravljanje otpadom i jačati komunalne infrastrukturne kapacitete Kantona	8	14
S.C.4. razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona	9	13

Najznačajniji projekti u 2017. godini realizirani su u oblasti privrede i obrazovanja a neki od ključnih projekata koji su realizirani u 2017. godini uključuju: sanaciju lokalnih puteva, zaštitu od poplava, projekat ruralnog razvoja, stambeno zbrinjavanje i zatvaranje kolektivnih centara, kontinuirana podrška zapošljavanju kroz različite programe u saradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje.

Sažetak najznačajnijih rezultata koji su ostvarili najveći doprinos strateškim i prioritarnim ciljeva dat je tabeli 31.

Tabela 31. Ostvareni rezultati u 2017. godini

Strateški cilj	Status	Ostvareni rezultati
SC1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji.		
P.C.1.1. Ojačati privredu i poticati izvozno orijentisanu industriju	12 projekata završeno, 3 u toku, 1 odgođen	<i>U 2017. godini realizirana 1 poticajna mjera za 15 izvoznika sa porudžba bpk Održana 1 edukacija na temu inovativnosti za 80 predstavnika MSP-a iz 4 općina BPK</i>
P.C.1.2. Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske turističke potencijale	6 projekata završeno, 14 odgođeno, 1 u toku.	U 2017. godini realizovani su projekti iz oblasti poljoprivrede, gdje su obezbijedene veće poticajne mjere za poljoprivrednike. Ojačane su zadruge i udruženja poljoprivrednika, takođe ojačana je i pormocija poljoprivrede na sajmovima. Realizovani su i projekti koji su se ondoisli na obnavljanje šumskih potencijala.
P.C.1.3 Razviti turističku ponudu i infrastrukturu u skladu sa raspoloživim	6 projekata završeno, 16 odgođen	Kontinuirano se radilo na podršci manifestacijama i festivalima, koji se održavaju

potencijalima		svake godine. Izvršeno je poribljavanje rijeke Drine i Prače. Završeno su projekti u oblasti promoviranja i podrške planinarskom domu ruda glava, kao jednom od atraktivnih turističkih ponuda.
P.C.1.4. Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i poslovno okruženje	9 projekata završeno, 3 odgođena	Izvršena je rekonstrukcija postojećih Industrijskih zona, te i proširenje istih. provedeni su projekti iz oblasti infrastrukturr. Također je proveden program podrške MSP. Izrađena je zona unaprijeđenog poslovanja.
P.C.1.5. Unaprijediti putnu infrastrukturu	9 projekata završeno. 3 u toku, 6 odgođen.	Izvršena je rekonstrukcija nekoliko lokalnih puteva. Izrađena je i novaputna infrastruktura u lokalnim zajednicama.
SC2. Učiniti BPK Goražde mjestom kvalitetnog življenja		
P.C.2.1. Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	26 projekata završeno, 15 u toku, 18 odgođeno	Izrađena je analiza strateškog obrazovanja mladih, izrađeni su revidirane inastavni planove sa potrebama tržišta rada kroz koje se zadovoljava popuna nedostajućeg obrazovnog kadra za sektor privrede. Ustanovljen je proces uključivanja građana u proces cjeloživotnog učenja.
P.C.2.2. Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde	12 projekata završeno, 5 u toku, 6 odgođeno	Kroz projekte je pružena pomoć sportu, kako kroz infrastrukturne tako i finansijsku pomoć. Kada su u pitanju sportska takmičenja također je pružena podrška u učestovanju istih.
P.C. 2.3. Osigurati visok stepen sigurnosti građana	4 proekta završena, 1 odgođen	Uspostavljen je novi radarni sistem. Održane su edukacije u osnovnim i srednjim školama na području BPK-a po pitanju štetnosti narkotika. Izvršeno je prilagođavanje i tehnička podrška kroz za prijem stranaka.
P.C.2.4. Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama kantona	7 projekata završeno, 3 u toku, 2 odgođena	Izrađena je socijalna karta. Uspostavljen je zakonodavni okvir u oblasti porodice. Proveli su se projekti stambenog zbrinjavanja raseljenih lica, a dosta njih je još uvijek u toku. Rekonstruisan je Dom za stara iznemogla lica.
SC3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete Kantona		
P.C. 3.1. Osigurati efikasnu uspostavu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode	5 projekata završeno, 11 u toku, 17 odgođeno.	Izvršena je rekonstrukcija opostojećih objekata zaštite od poplava. Planirani su troškovi za dodatna praćenja kvaliteta zraka u svim općinama u BPK-a Goražde.
P.C. 3.2. Jačati komunalne infrastrukturne kapacitete	1 projekat je završen, 3 u toku, 10 odgođena.	Uspostavljen je novi vodovodni sistem. Zamjenjene su dotrajale cijevi i izvršena je sanacija dotrajalih objekata vodovodnih sistema.
P.C. 3.3. Povećanje energetske efikasnosti postojećih potrošača i unapređenje korištenja obnovljivih izvora energije	2 projekta su završena, 0 u toku, 7 odgođena.	U okviru energetske efikasnosti urađene su fasade na stambenim zgradama, te na javnim ustanovima. Izvršena je i zamjena dotrajalih krovova.
SC4. Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona		
P.C. 4.1. Povećati efikasnost i transparentnost javne uprave Kantona	9projekata završeno, 10 u toku, 9 odgođeno	Pojačan je sistem nadzora budžetiranja materijalnih troškova. Provedena je obuka državnih službenika i rukovodioca organa. Izrađen je Akcioni plan za prevenciju borbe protiv korupcije.
P.C.4.2. Modernizovati javnu upravu	0 završeno, 3 u toku, 5 odgođeno.	Pokrenut je postupak uspostave elektronskog arhiviranja. Formirana Komisija za izradu plana uspostave e usluge prema građanima.
Ukupno	108 projekata završeno 57 projekata je u toku 114 projekata je odgođeno	

4.4. Pregled provedbe po ciljevima i prioritetima za 2017. godinu

U Akcionom planu Strategije razvoja za period 2016.–2020. godine planirano je provođenje ukupno 283 projekta.

Prema prikupljenim inputima od strane lokalnih i regionalnih sudionika o aktivnostima i projektima provedenim u izvještajnom razdoblju može se konstatovati kako je u 2017. godini ukupno završeno 108 projekata, u toku je bilo 57 projekata, uz 114 odgođenih projekata.

Kao što je vidljivo iz gornje tabele, najviše projekata provedeno je u okviru Strateškog cilja 2. i to prioritetnog cilja 2.1. koji se odnose na oblast „Kontinuirano razvijati ljudski potencijal u BPK-a Goražde.

4.5. Pregled finansijskih ulaganja za 2017. godinu

Okvirna potrebna sredstva za realizaciju Strategije razvoja BPK-a do 2020. procjenjena su na 54.860.000 KM, a u periodu 2016.2017. vrijednost realizovanih projekata/aktivnosti iznosi 61.097.876,00 KM, odnosno premašen je iznos planiranih sredstva za ukupnu realizaciju Strategije.

Tabela 32. Pregled ukupnog iznosa planiranih sredstava za period 2016.-2020. godina i iznosa realiziranih sredstava za strateške projekte i mjere u 2017. godini

Strateški cilj	Planirana sredstva	Realizirana sredstva		
	Ukupno planirano 2016.-2020. godina	Vlastita sredstva	Drugi budžetski/vanjski izvori	Ukupno realizovano 2017.
Strateški cilj 1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji.	20.450.000	4.933.421,00	7.817.000,00	12.750.421,00
Strateški cilj 2. Učiniti BPK Goražde mjestom kvalitetnog življenja	14.400.000	3.781.684,00	5.694.600,00	9.476.284,00
Strateški cilj 3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete Kantona	18.190.000	1.044.429,38	12.050.000,00	13.094.429,38
Strateški cilj 4. Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona	1.820.000	489.895,00	41.000,00	530.895,00
UKUPNO	54.860.000	10.249.429,38	25.602.600,00	35.852.029,38

Najviše realizovanih sredstva u 2017. godini je u okviru Strateškog cilja 1 i to u ukupnom iznosu od 12.750.421,00 KM. U okviru Strateškog cilja 2 realizovan je iznos od 9.476.284,00 KM, Strateškog cilja 3 realizovan je iznos od 13.094.429,38 KM i u okviru Strateškog cilja 4 realizovan je iznos 530.895,00 KM. Najmanje realizovanih sredstava je u oblasti Strateškog cilja 4, tj. iz oblasti “ Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona“.

4.6. Potreba za ažuriranjem strategije

Budući da je u toku provođenja izrade drugog godišnjeg izvještaja i praćenja pokazatelja na nivou strateških i prioritetnih ciljeva, ocijenjeno je da je prerano govoriti o potrebi za ažuriranjem Strategije razvoja, jer je preporučeni period praćenja minimalno tri godine, prije nego što se ocijeni i iskaže potreba za revizijom Integrirane strategije razvoja. U prilog tome ide i činjenica što nisu konstatovani ozbiljniji zastoji i problemi u realizaciji planiranih mjera i projekata, te je prema postojećim dostupnim podacima procenat realizacije mjera i aktivnosti na solidnom nivou, te bi prema svemu navedenom u narednoj godini bilo potrebno dati procjenu stanja implementacije i ocjenu potrebe za revizijom Strategije razvoja. Izrada trogodišnjih akcionih planova po principu 1+2 predstavlja adekvatan modalitet prilagođavanja potrebama okruženja i zajednice te je čim prije potrebno pristupiti izradi i usvajanju akcionih planova za period 2018.-2020. i 2019.-2021.

PRILOG: PREGLED REALIZOVANIH AKTIVNOSTI PO PRIORITETNIM CILJEVIMA I MJERAMA

Ciljevi	Aktivnosti
SC1: Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PC 1.1: Uspostavljanje revolving fonda za podsticanje rada privrednih subjekata	- Zakon o lokalnom poslovanju upućen u Skupštinsku proceduru Skupštine BPK-a Goražde
Izdavanje „Privrednog vodiča“ na engleskom i njemačkom jeziku	- Bolja promocija privrede na sajmovima u BiH i inostranstvu
Izgradnja sistema za navodnjavanje (Hrenovice)	
Obezbjedeње većih podsticajnih mjera za poljoprivrednike	- Znatno bolji uslovi za poljoprivredu
Izdavanje pod zakup državnog poljoprivrednog zemljišta	- Znatno bolji uslovi za poljoprivredu
Podrška uspostavljanju klastera za poljoprivrednu proizvodnju	- Znatno bolji uslovi za poljoprivredu
Promocija poljoprivredne proizvodnje BPK Goražde na sajmovima	- Promocija kroz marketing poljoprivrednih proizvođača, zadruga i udruženja putem elektronskih medija, brošura itd.
Podrška festivalskim manifestacijam	- Kontinuirana podrška manifestacijama
Program podrške za MSP i obrte uključujući olakšice za novoosnovane privredne subjekte	- Objava Javnih poziva za pomoć novoosnovanih privrednim subjektima
Razvoj zakonodavnog okvira za koncesije	- Zakon o koncesijama
SC2: Učiniti BPK Goražde mjesom kvalitetnog življenja	
PC 2.1: Stvaranje ambijenta za uključivanje građana u proces cjeloživotnogučenja kroz edukaciju stanovništva	- Strategija obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja
Podizanje svijesti stanovništva o važnosti opismenjavanja i sticanja osnovnih životnih kompetencija	- programi prekvalifikacije, dokvalifikacije
Zamjena vanjske i unutrašnje stolarije u OŠ „Husein ef.Đozo“ Goražde	- Bolji uslovi u školama
Renoviranje mokrih čvorova u OŠ „Husein ef. Đozo“ Goražde *projekat predviđen Strategijom razvoja Grada Goražda	- Bolji uslovi u školskom objektu
Rekonstrukcija zaštitne ograde na školskom igralištu u Ilovači OŠ „Hasan Turčalo Brzi“ Ilovača	- Povećana sigurnost djece u školskom dvorištu
Rekonstrukcija mokrih čvorova u objektima Vitkovići, Sadba, Berič i Bogušići u OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ Vitkovići	- Bolji uslovi u školskom objektu
Zamjena dotrajalih podova u matičnoj školi OŠ „Ustikolina“	- Bolji uslovi u školskom objektu
Adaptacija prostorija i nabavka sredstava za realizaciju Škole u prirodi u OŠ „Ustikolina“ Ustikolina	- Data prilika djeci da uče u prirodi

Zamjena unutrašnje stolarije u OŠ „Ustikolina“	- Bolji uslovi u školskom objektu
Rekonstrukcija mokrih čvorova u OŠ „Ustikolina“	- Bolji uslovi u školskom objektu
Utopljanje školskog objekta u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“	- Bolji uslovi u školskom objektu
Rekonstrukcija krova u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“	- Bolji uslovi u školskom objektu
Zamjena podnih greda betonskim pločama u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“	- Bolji uslovi u školskom objektu
Sanacija mokrih čvorova u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“	- Bolji uslovi u školskom objektu
Nabavka kompletnog školskog namještaja adekvatnog uzrastu učenika u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“	- Bolji uslovi u školskom objektu
Zamjena stolarije u SSŠ „Džemal Bijedić“ Goražde	- Bolji uslovi u školskom objektu
Utopljanje škole u SSŠ „Džemal Bijedić“ Goražde	- Bolji uslovi u školskom objektu
Stvaranje uslova za otvaranje Univerziteta na području BPK Goražde u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju	- Otvoren Internacionalni Univerzitet u Goraždu
Programi edukacije najmlađe populacije u pogledu izbjegavanja rizičnih ponašanja, zloupotrebe opojnih droga, nasilja, upotrebe oružja i pirotehnike	- Realizacija Plana edukacije učenika VIII i IX razreda osnovnih škola i učenika srednjih škola iz oblasti zloupotrebe opojnih droga i nasilja, iz oblasti upotrebe oružja i pirotehničkih sredstava
Proširenje radarskog sistema na saobraćajnicama	- Povećanje sigurnosti na cestama u Kantonu
Unaprijediti sistem kontrola regulisanja saobraćaja u Kantonu	- Realizacija Plana edukacije policijskih službenika iz oblasti kontrole i regulisanja saobraćaja
Uvođenje u sistematizaciju radnih mjesta Jedinice za javni red i mir operativnu taktičku podršku	- Na osnovu Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta formirana je Jedinica za javni red i mir operativnu taktičku podršku
Nabavka materijalno-tehničkih sredstava i prilagođavanje radnog vremena za prijem stranaka	- Efikasniji rad sa strankama
Uspostava zakonodavnog okvira kao osnova za kvalitetnu i pravednu podršku jačanju porodice	- Implementacija Protokola o saradnji u oblasti unapređenja ranog rasta i razvoja djece; - Podrška u radu Resursne sobe namjenjene radu s djecom s poteškoćama u razvoju i porodicama iz marginaliziranih skupina.

Provođenje zakonske odredbe kojom je omogućena pronatalitetna mjera	- Kontinuirana primjena zakonske odredbe kojom je utvrđeno ostvarivanje prava porodice na novčanu naknadu za novorođeno treće, četvrto i peto dijete, temeljem Kantonalnog zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.
Uskladiti i usvojiti unaprijeđeni normativni okvir zasnovan na evropskim standardima, usklađen sa višim nivoima vlasti; razvoj principa imovinskog kriterija za korisnike socijalnih davanja	- Koordinacija u procesu usklađivanja postojećih propisa iz socijalne zaštite u Federaciji BiH sa evropskim standardima;
Socijalna karta BPK Goražde	-Jasno utvrđen broj osoba u stanju socijalne pomoći
Nabavka potrebne medicinske opreme	- Olakšan rad medicinskih ustanova
Stručno usavršavanje kadrova	- Kontinuirana edukacija profesionalaca u javnim zdravstvenim ustanovama usmjerena na podizanju kvaliteta usluga usklađenih sa evropskim standardima.
SC3: Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete Kantona	
PC 3.1: Deminiranje poljoprivrednog zemljišta	- Analiza i procjena - Obezbjedeana finansijska sredstva -Realizacija
Deminiranje šumskog zemljišta	Analiza i procjena - Obezbjedeana finansijska sredstva -Realizacija
Izraditi i usvojiti strateške,planske i normativne akte	-Usvojen normativni okvir usklađen sa legislativom višeg ranga i EU. - Provođenje zakonskog okvira
Obezbjedivanje finansijskih sredstava,podrška projektima na jačanju svijesti o potrebi očuvanja i zaštite prirode i prirodnog naslijeđa	-Izrađen program podrške -Implementacija sredstava
Izraditi i usvojiti plan interventnih mjera u slučajevima prekomjernog zagađenja zraka u BPK Goražde	- Definisani su postojeći problemi, i formirana je komisija za izradu plana. Plan je usvojen na sjednici Vlade.
Izrada studije za otkrivanje gubitaka i Plan sanacije sekundarne vodovodne mreže	- Smanjenje gubitaka i poboljšanje sekundarne vodovodne mreže.
Zamjena dotrajalih cijevi i sanacija dotrajalih objekata u vodovodnim sistemima	- Poboljšanje kvaliteta vode i smanjenje kvarova na vodovodnim sistemima.
Ugradnja vodomjera za registrirane korisnike koji nemaju vodomjer ili su na zajedničkoj potrošnji	- Radi efikasnijeg uočavanja potrošnje .
Troškovi za izradu studije energetskog potencijala u BPK Goražde	- Projekat je djelimično završen, obezbjeđuju se finansijska sredstva.
SC4: Razviti kvalitetnu i efikasnujavnu upravu u službi građana Kantona	

PC 4.1:Izrada i usvajanje normativnih akata vezanih za organizaciju i sistem javne službe	- Usvajanje Zakona o državnoj službi i zakonskog okvira organizacije organa i tijela Usvajanje podzakonskih akata
Podsticati aktivnosti organizacija civilnog društva	- Programi utroška
Uspostaviti sistem učešća organizacija civilnog društva u procesima kreiranja politika i zaštite interesnih prava organizacija	- Programi utroška
Izrada nove kotlovnice i razvođenje novog centralnog grijanja na biomasu- pelet kao i provođenje energetskih mjera	-Doznačena sredstva u iznosu od 50 000 KM po izboru izvođača od strane UNDP-a -Izvedeni radovi (stolarija, kotlovnice i sistem grijanja).
Priprema budžeta za građane/ke i održavanje javnih rasprava	-Pripremljen budžet i održane javne rasprave. Aktivnost se vrši kontinuirano.
Adaptacija, renoviranje i opremanje spratova zgrade	Izrađeno je arhitektonsko rješenje i predračun radova. Izrađena je tenderska dokumentacija, i izabran je najpovoljniji izvođač radova. Projekat je doprinjeo efikasnijem radu uprave, a samim tim i lakšem pristupu korisnika usluga.
Legalizacija objekta i upis vlasništva nekretnina u korist Vlade BPK-a Goražde	-R egulisano imovinsko stanje u korist Vlade BPK-a Goražde.
Organizacijsko uređenje i kadrovsko popunjavanje centralnog grijanja	- Postignuta veća efikasnost.
Tehničko opremanje i educiranje centralnog organa	- Postignuta veća efikasnost.
Izrada i provedba Akcionog plana za prevenciju i borbu protiv korupcije	- Sprječavanje korupcije.